

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 608
Субота, 24. август 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

S. O. S.

Двадесет трећег јануара 1909. године први пут је у историји морепловства био употребљен радио за спасавање путника с брода који тоне. Тога дана брод „Република“, на коме је било близу 500 путника, претрпео је бродолом. Захваљујући бродском телеграфисти А-

мериканцу Цеку Битсу, помоћ је стигла на време и путници су били спасени. Храброст, снажљивост и вештина коју је показао учинили су Биста јунаком дана о коме су писали сви листови на свету, а само спасавање начинило је велику сензацију која се сама по себи претворила у огромну рекламу радио-техници.

СМРТ ОД БУКЕ

Штетан утицај буке, која у многим градовима представља непријатеља број 1, био је познат још давно у време када за стварну buku као што је данашња, људи нису знали. Ево примера.

У једном наређењу које је у Кини издао

Минг Ти, шеф полиције за време владавине цара Шу Хуанг-Тја, 211. године пре наше ере, каже се: „Ко врећа Највишега, неће бити обешен, неће му бити одрубљена глава и неће бити прободен мачем, већ ће му свирачи фрула и бубњева као и лармације, непрекидно свирати и лармати све док не падне мртав“.

ФЛАШ ГОРДОН

МИ НИШТА НЕ ТВРДИМО... АЛИ СУМЊАМО!

ТО ЈЕ ПОДМЕТАЊЕ! НИСАМ НИКАД ПОКУШАО ДА ВАС УНИШТИМ!

10-14

НИКО ТИ ТО НЕ МОЖЕ ДОКАЗАТИ! АЛИ, УЗМИ ЈЕДНУ ЧЕТУ И ИДИ ДА ПОПРАВИШ РАКЕТУ! БРЗО!

ХТЕО БИХ ДА ЗНАМ...

ЈА ЗНАМ, ФЛАШЕ... И ПАЗИЋУ НА ЊЕГА СВЕ ДОК НЕ БУДЕМ ИМАО ДОКАЗ!

ОПРАВКЕ ИЗВРШЕНЕ НА БРЕГУ 60...

ВРАТИ СЕ СА СВОЈИМ МОМЦИМА! УСКОРО ЋЕ ЛЕДЕНИ БРЕГОВИ УЋИ У МАРСОВУ АТМОСФЕРУ...

10-15

...И ОД ВАЗДУШНОГ ТРЕЋА ЋЕ СЕ ЗАГРЕЈАТИ!

ДА... САМО СУВИШЕ СУ ВЕЛИКИ ДА БИ СЕ ПОТПУНО ИСТОПИЛИ! УКЛУЧИ РАДИО-КОНТРОЛИСАНЕ ЕКСПЛОЗИВЕ...

САД!!

ТАКО! РАЗБИЛИ СМО ИХ У МАЊЕ КОМАДЕ ЛЕДА...

10-16

КОЈИ ЋЕ СЕ ОД ТРЕЋА ИСТОПИТИ И ПРЕТВОРИТИ У КИШУ!

ФЛАШЕ! ЈЕДНА ОД РАДИО-ВЕЗА НЕ ФУНКЦИОНИШЕ! ЕКСПЛОЗИЈА НЕЋЕ РАЗНЕТИ БРЕГ!

И ОПЕТ БРЕГ 60!

ДЕБЕО ЈЕ ЧИТАВУ МИЉУ... И ДОВОЉНО ВЕЛИК ДА УНИШТИ ЧИТАВО ЈЕДНО НАСЕЉЕ НА МАРСУ... АКО НА ЊЕГА ПАДНЕ!

ВЕЗА ЈЕ НАМЕРНО ПОВРАЊЕНА!

ОН ЈЕ ТО УЧИНИО! ОВАЈ ПАЦОВ, ЗИНО!

10-17

ТО ЋЕМО КАСНИЈЕ ДА ИЗВИДИМО! САД МОРАМ ДА ОДЕМ ДО БРЕГА... И УДЕСИМ ДА ДО ЕКСПЛОЗИЈЕ ИПАК ДОЂЕ!

ПА ТО ЈЕ САМОУБИСТВО! БРЕГ САМО ШТО НИЈЕ УШАО У АТМОСФЕРУ!

ОНДА ДВОСТРУКО ПОТРЕВАН МИ ЈЕ ПОМОЋНИК... И ОВОГ ПУТА ЗИНО ЋЕ СА МНОМ!

У ОВОМ БРОЈУ: Први на Јаграну. Ојасни љушници. Тајна несћалих сефова. Вино и атомска бомба. Моншајне зграде из 15. века. Пројаси Хинденбурга. Вести из науке и технике.

Ripley's - Веровали или не!

АРМИЈА СА ЗЛАТНИМ ОРУЖЈЕМ

ЗЛАТНА БРИГАДА ЈАКУБА ИБН ЛЕЈТСА КРАЉА КОРАСАНА (АЗИЈА) САСТОЈАЛА СЕ ОД 1000 ОДАБРАНИХ КОЊАНИКА ОД КОЈИХ ЈЕ СВАКИ ИМАО ЗЛАТАН ТОПУЗ.

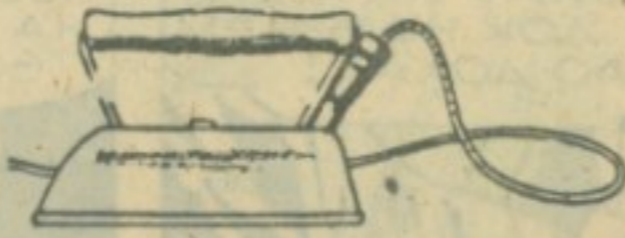
У ОВОМ МОСТУ ОД САТИНОВОГ ДРВЕТА ПРЕКО РЕКЕ МАХАВЕДИГАНГЕ, НА ЦЕЈЛОНУ НЕМА НИ ЈЕДНОГ ЕКСЕРА, А НИ ДРВЕНОГ ЧАВЛА. СВИ ДЕЛОВИ МОСТА УКЛАПАЈУ СЕ ЈЕДАН У ДРУГИ „НА ДАСТИН РЕП“.

© King Features Syndicate, Inc., 1962. World rights reserved.

КРОКОДИЛ

КОГА ИЗ ПОШТОВАЊА ЗОВУ „МАМАДА“, ШТО ЗНАЧИ „ДЕД“, ЧУВА СЕЛО СОВИЛИ, У ЛИВЕРДИЈИ, ОД ДРУГИХ КРОКОДИЛА ИЗ ОБЛИЖЊЕ РЕКЕ. ОН ЈЕ ТРЕЋА ГЕНЕРАЦИЈА КРОКОДИЛА, КОЈИ СЛУЖЕ КАО СЕОСКИ ЧУВАРИ.

ЕЛЕКТРИЧНА ПЕГЛА

КОЈУ БЕШ 40 ГОДИНА НЕПРЕКИДНО УПОТРЕБЉАВА АЛИСА ШО ИЗ ТЕКСАСА НИКАД НИЈЕ БИЛА НА ОПРАВЦИ!

ГЛУМАЦ

КОЈИ ЈЕ ЗНАО СВАКУ ШЕКСПИРОВУ РЕЧ!

АЛЕКСАНДАР АВИЈАНО ИТАЛИЈАНСКИ ГЛУМАЦ КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У ЛОНДОНУ ПРЕПИСАО ЈЕ 17 ПУТА СВАКИ ШЕКСПИРОВ РЕЧ И ТО ПОСЛЕДЊИ ПУТ ПО СЕЃАЊУ! (1840-1857)

ТАКОЗВАНА НЕБЕСКА ЗЛАТНА РИБИЦА

МОЖЕ ЈЕДНИМ СВОЈИМ ОКОМ ДА ГЛЕДА У ДРУГО.

МОНТАЖНЕ ЗГРАДЕ 15. ВЕКА

Најзанимљивији пример експресног грађења у древној Русији представља подизање града Свијајска на Волги, у близини Казана, 1551. године. Овај град-тврђава био је подигнут за мање од месец дана.

Подизање нове тврђаве било је поручено даровитом руском неимару Ивану Виродкову. Према царском наређењу он је био дужан да „изгради град с дрвеним зидовима, кулама, градским капијама као прави град...“

Добивши наређење, главни инжењер“ отишао је из Москве у углицки округ, „шумом веома богат“, и тамо је организовао израду елемената за будуће зграде. Стандардни делови кула, кућа за становање, тврђавских зидова и цркве — све је било унапред израђено а затим, кад је наступила јесен, упућено Волгом до ушћа реке Свијаге где је тврђаву требало градити.

О томе како је изградња текла прича „Достојанствена књига“ издата у Петрограду 1769. године. Раније израђених стандардних делова за тврђаву понестало је при крају. Али, то није зауставило изградњу. Ту, на лицу места, организована је израда делова који су недостајали. И неимари су „завршили град за четири седмице!“

Да би се добила јасна слика о обиму извршеног рада, можда је довољно рећи да је за подизање Свијајска било рашчишћено око 150 хектара земљишта и уграђено више од 20 хиљада кубних метара дрвне конструкције.

Винеспратница подигнута за 14 дана... На периферији града никако је за два месеца стамбени рејон... Овакве и сличне вести одавно нас више не задивљују. Савремени индустријски методи грађења помоћу саставних елемената убрзали су подизање зграда за неколико пута. Савремени методи... Да ли је баш тако? Јер, монтажно грађевинарство има своју, временски прилично дугачку, биографију. Ево неких занимљивих података. У 15. веку у Москви могла се на „лијањи“ купити кућа која се лако и брзо размонтирала, а за-

тим се поново склапала на месту, где ће стално стајати. Летописац који нам је оставио запис о овим кућама пише: „да су се оне могле склопити и расклопити у једном дану“. Зна се са сигурношћу да су делови ових кућа — врата, прозори, степенице, а такође и дашчани лекајев изнад пећи — имали одређене размере, то јест говорени савременим језиком, били су стандардни. Колико је израда кућа за склапање била распрострањена може се судити по томе што су се у Москви оне продавале не на десетине и стотине, већ на хиљаде.

ИЗА КУЛИСА ИЗЛОЖБИ

Најзначајнија дела у музејима су осигурана, а скривене фото-електричне ћелије и алармни уређаји вребају свакога ко намерно или из непажње помери који експонат или се упути у супротном правцу од излаза. За бугарску изложбу у Паризу било је доведено из Софије 12 детектива.

Интересовање за уметничке изложбе, чувене слике, вајарска ремек-дела и друге уметничке драгоцености огромно је у целом свету. Изложбу „Један век француске уметности — од 1850. до 1950. године“ посетило је у Јапану преко милион и по људи а ванредне изложбе познатијих уметника у Паризу посетило по сто и више хиљада гледалаца који на благајнама оставе милионске суме.

Изложба сликара Брака организована у Лувру децембра 1961. године, привукла је 42.000 посетилаца и довела 20 милиона динара; Пусенову изложбу у мају 1960. видело је 83.000 људи који су за улазнице дали 58 милиона динара. Гогенову изложбу 1949. видело је 138.000 посетилаца а Ван Гогову 1947. године 95.000.

Изложене слике се осигуравају огромним износивима. Приликом недавне изложбе „Ретроспектива Гоје“ у Паризу, слика „Хунта на Филипинима“ осигурана је са 800 милиона, „Маркиз де Санта Круз“ са 500 милиона и „Лето“ са 150 милиона старих франака. Целе изложбе осигуравају се са по милијарду до четири милијарде старих франака. Тако је иранска изложба у Паризу недавно осигурана са четири и по милијарде. Обезбеђење слика и у-

метничких дела од оштећења и крађа приликом преношења у друга места достиже исто тако невероватне размере. Слика „Бар у Фоли Бержеру“ од Манеа стигла је из свог матичног музеја у Лондону у париски музеј Оранжери у специјалном купеу где је одржавана иста температура као и у музеју одакле је понета. За Мона Лизу, која је недавно путовала из Европе у Њу Јорк, била је одређена не само стална температура него и степен влажности ваздуха као и нарочити федери и сунђераста маса да слика приликом транспорта не би претрпела ни најмањи потрес. Пла-

празном простору утопљена у најлонски прах.

Обезбеђење изложбених и музејских експоната од лопова представља поглавље за себе. Тако су на већ поменутој Гојиној изложби слике биле повезане електричном жицом са алармним уређајем. У Лувру још не постоји систем алармних сигнала за сваки експонат, али се он ставља у покрет чим неки посетилац покуша да изађе на други излаз од оног који је предвиђен.

Приликом недавне изложбе бугарских уметничких драгоцености у галерији Шарпантеје у Паризу по угловима дворане било је уграђено десет алармних сирена које стављају у покрет систем фото-електричних ћелија. Поред тога дошло је из Софије 12 детектива који су без престанка крстарили изложбеним просторијама. Накит и стари новац сме-

тна се иначе стављају између најлонских јастука и чак и тако да лебде у

штани су свако вече после затварања изложбе у огромне челичне касе.

ИГРЕ КАО СВЕТО ЗАНИМАЊЕ

Фудбалска, кошаркашка или одбојкашка утакмица изазивају код нас огромно интересовање, али — подвучимо то — само спортско. Међутим, код неких старих народа игра лоптом сматрана је за свету, а сама лопта била је симбол Сунца, Месеца или Земље.

Ескимски су приликом дочека и примања у своју средину каквог странца — играли нарочиту игру лоптом. Стари Мексиканци су чак имали и бога за игру лоптом и он се

звао Ксолотл. Наравно, кад су богови играли лопте он је увек био победник.

Дубок, готово религиозни смисао имале су у древности и друге игре и играчке. На Хервејским острвима змај каквим се код нас играју деца био је посвећен богу Ронго, а његово пуштање сматрано је ритуалним обредом.

Ходење на штулама код старих Маја везивано је са именом бога-птице Накокахмута.

На острву Борнеу постојало је веровање: жетва пиринча биће обилна ако се пре сетве заврти чигра.

МИКРОФОН БЕЗ ЖИЦА

У Сједињеним Америчким Државама начињен је микрофон без жица који дозвољава предавачу да се за време предавања слободно креће по читавој сали. Наиме, овај микрофон је без кабла који се мора спојити с гласноговорницима. Нови апарат има само кратак комад жице спојен с малим пакетом, тешким отприлике четврт килограма, који предавач носи у свом џепу. У том пакету налази се једна батерија и један минијатурни радио-одашљач.

Дуж свих зидова сале за предавање води једна жица која игра улогу антене јер прима емисију и преноси је преко обичног система гласноговорника.

Ненадмашни морепловци

Викинзи су били веома вешти морепловци и, како тврде не само легенде већ и неки научници, први су од Европљана стигли до Америке. Године 1893. историчари су одлучили да уведу занимљив експеримент. Према викиншким цртежима био је, што је могућно тачније, реконструисан брод дугачак 23,5 и широк 5,5 метара. Брод се пока-

зао веома стабилан и могао је да прими 50 људи с неопходним пртљагом и залихама хране.

Храбри морепловци који су ризиковали да се њиме отисну на пловидбу, стигли су до Америке за 27 дана! Занимљиво је напоменути да је у своје време Колумбу за тај пут требало 72 дана, а првом пароброду — 25.

3000 ПУТА ТАЊА ОД ВЛАСИ

Изванредно танка кварцна нит незаменљив је део многих апарата од којих се тражи велика тачност. Та нит је готово без тежине, веома је издржљива и, што је најважније, не растеже се. Да би се обесило крајње осетљиво клатно бољи се материјал не може наћи. При томе што је кварцна нит тања, тим је и апарат у који је уграђена бољи. Али, добити из кварца тако танке нити није баш лак проблем.

У институту за научну апаратуру источњоњемачке Академије наука недавно је разрађен метод за добијање кварцних нити које у пресеку имају мање од хиљадиног дела једног микрона. Да би се од њих исплео „шнур“ дебело као влас са човечје главе, по-

требно је око три хиљаде оваквих нити.

Кварцна „паучина“ добија се на следећи начин. Узима се кварцна нит која у пресеку има око један милиметар, загрева се на пламену, „извлачи“ се огромном брзином и намотава на бубањ. Мењајући брзину обртања бубња и температуру пламена може се добити „паучина“ жељене дебљине.

Отпорност кварцне нити која има дијаметар од 10 микрона износи 70 килограма на квадратни милиметар. Са смањењем дебљине отпорност се знатно повећава. Нит дебљине 0,8 микрона има отпорност од 650 килограма на квадратни милиметар, а то је неколико пута више неголика.

»ЂУБРЕЊЕ« ВАЗДУХА

Да би се повећали приноси пољопривредних култура земљиште на коме су или ће бити засејане, се ђубри. Али, састојке потребне за развитак биљке не добијају само из земље, већ и из ваздуха. Можда би требало „ђубрити“ и ваздух?

Над овим питањем замислили су се недавно ма-

ђарски одгајивачи поврха. Прошле године на неколико повртларских газдинстава у близини Будимпеште изведени су занимљиви опити. У топлим стакленим баштама количина угљен-моноксида у ваздуху вештачки је повећана до једног процента (обично њега у ваздуху има 0,03 процента). Резултат је био изненађујући. Принос парадајза, краставаца и раног кромпира у просеку се утростручио, док је код ротквица, мркве и салате био већи готово шест пута. И то још није све: у атмосфери с повећаним процентом угљен-моноксида повртларске културе сазревале су двоструко брже него обично.

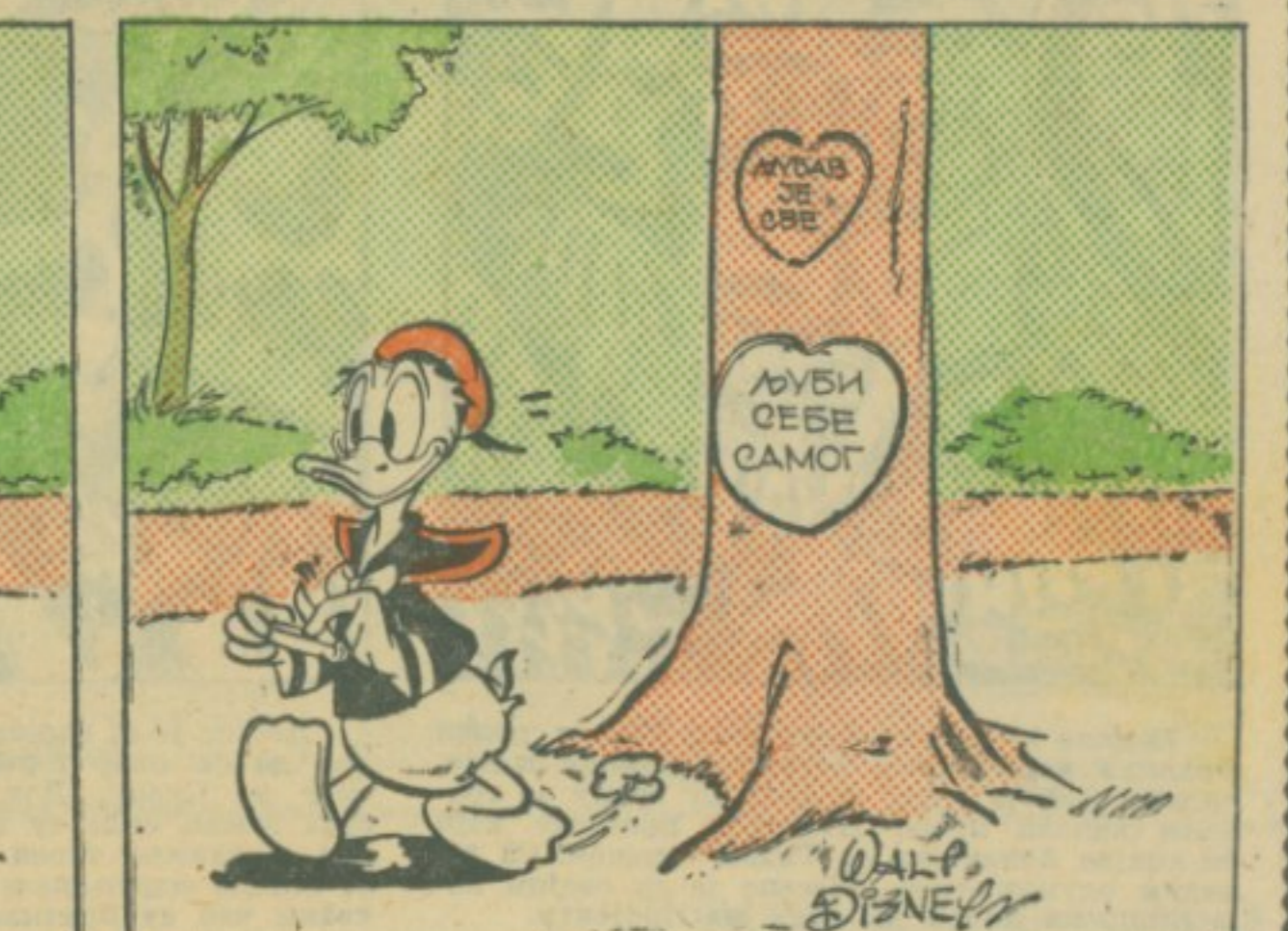
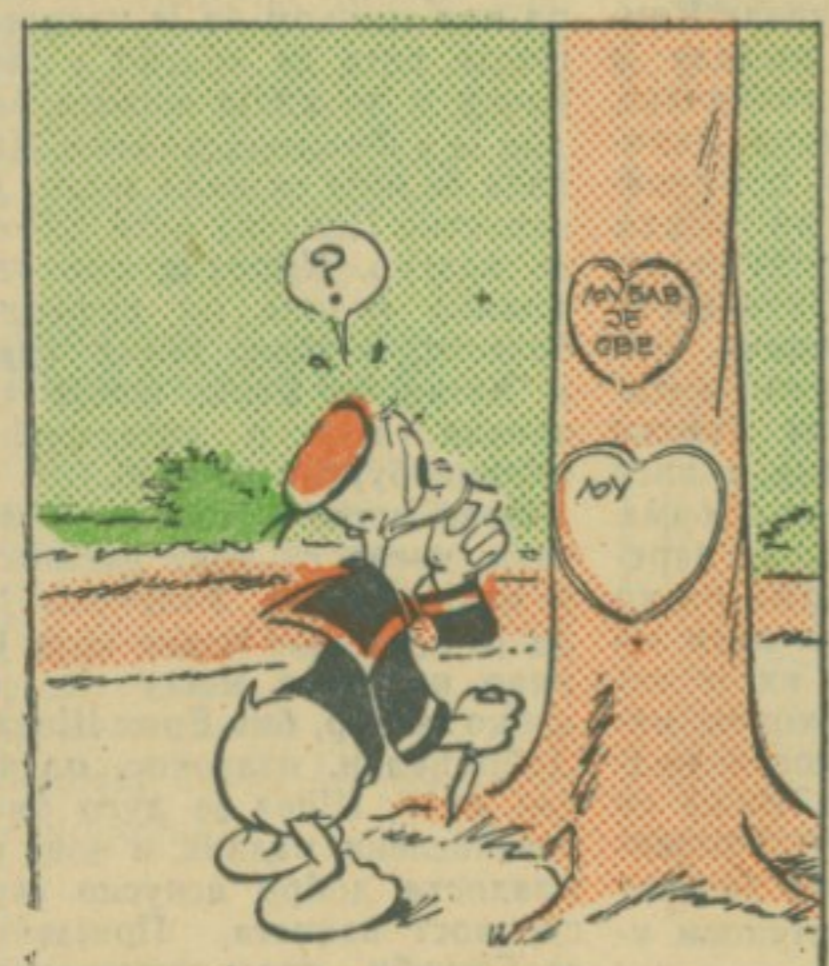
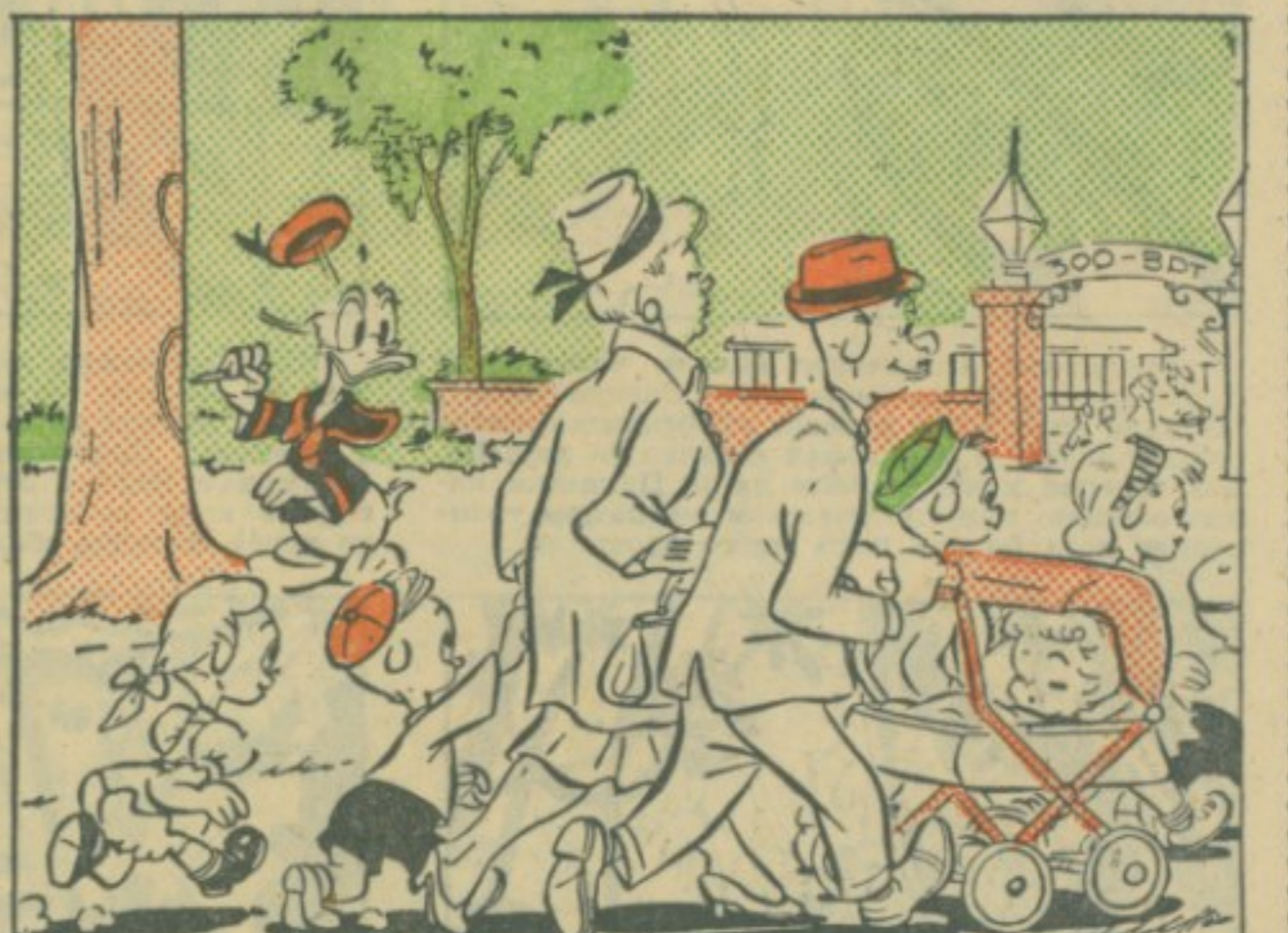
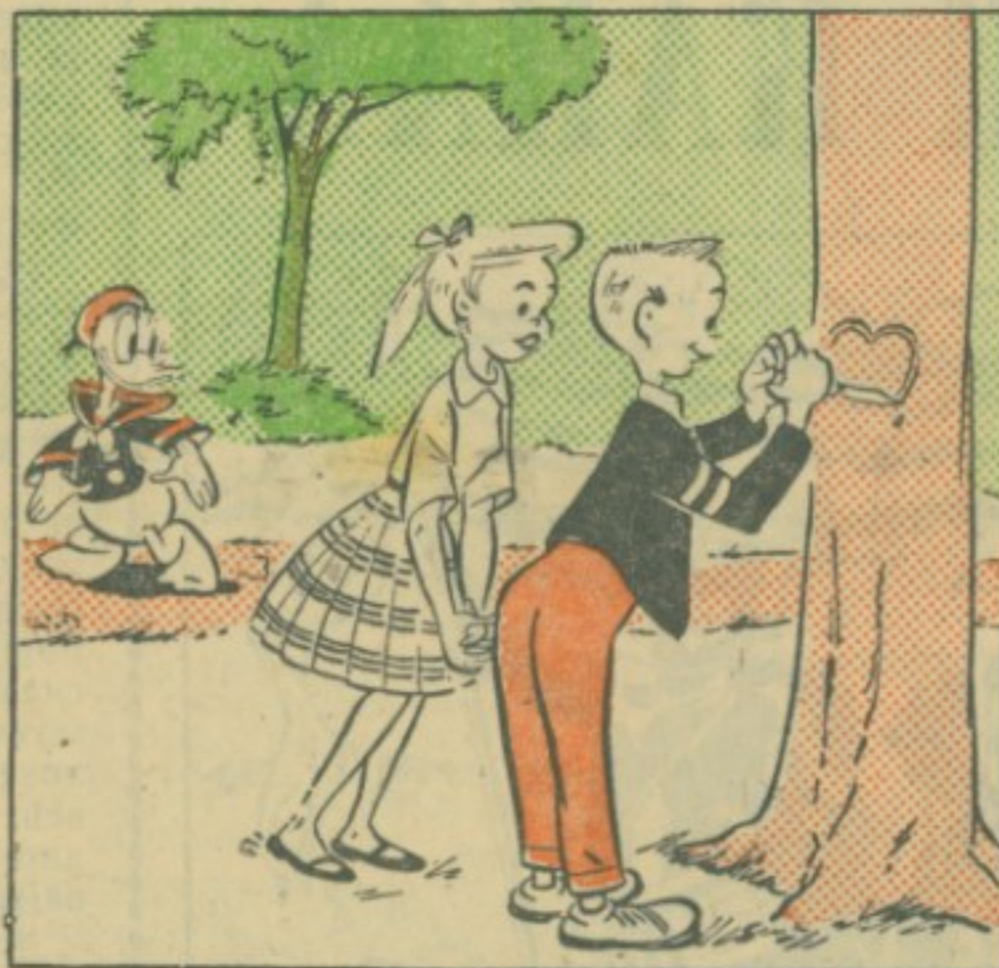
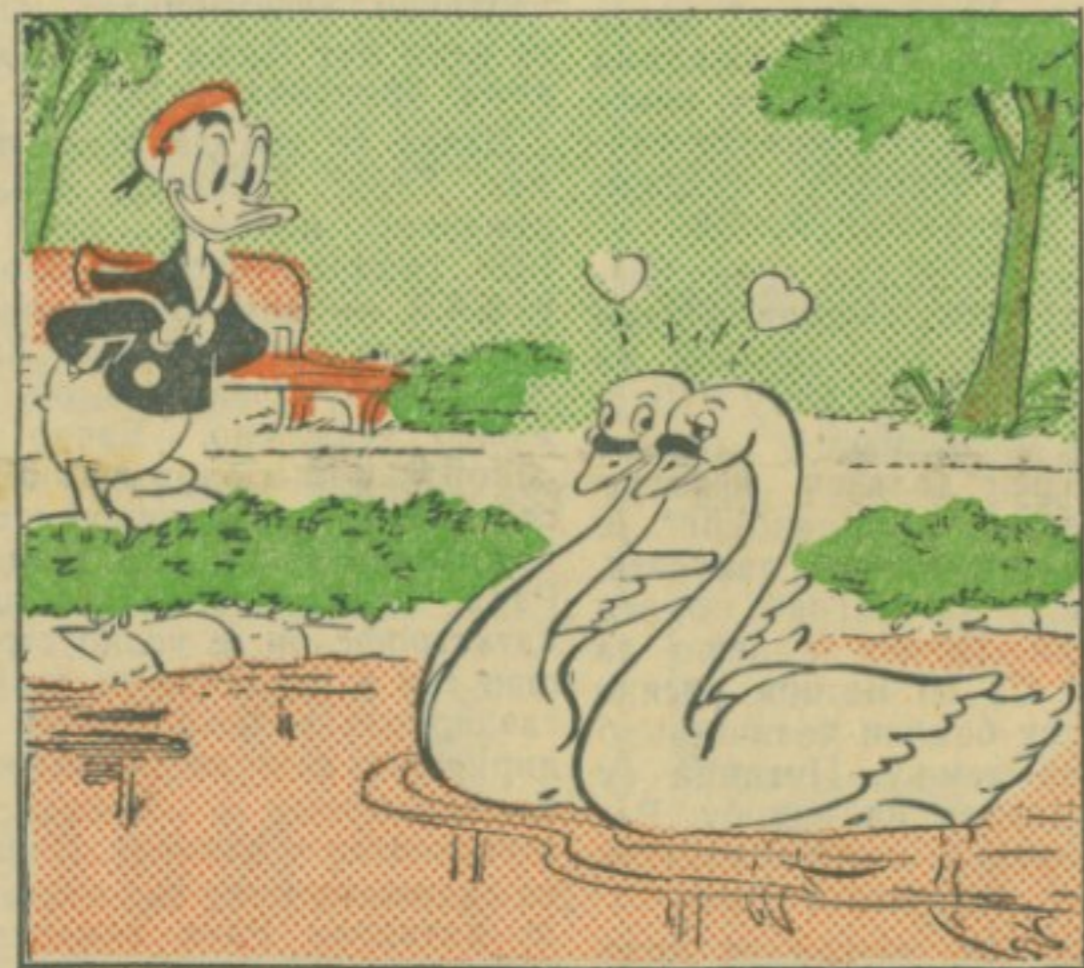
Обезбедити у затвореним баштама повећану концентрацију угљен-моноксида није тешко: из балона са угљеном киселином испушта се потребна количина гаса.

»БЕСМИСЛЕН« НАЗИВ

На острву Каприју постоји брдо чије би се име на наш језик могло превести као „Телеграфско брдашце“. Брдо је добило ово своје име веома давно, још негде на смени старе и нове ере, то јест у

време када се о проналаску телеграфа није могло ни сањати. Ипак, брдо с правом носи своје име: древноримски светлосни телеграф везивао је Капри са обалом. Тај телеграф радио је без прекида све до 1883. године.

ПРОПАСТ ХИНДЕНБУРГА

— ДЕЛО АНТИНАЦИСТИЧКЕ САБОТАЖЕ

Један од главних циљева нацистичке спољне и економске политике био је да се свет дивни њиховим подвизима и успесима, да стварају утисак моћи којој нема равне. У оквиру такве политике немачки дирижабли, цинковске ваздушне лађе, одиграли су између два рата значајну улогу. Нацисти су се разматали њима јер ниједна друга земља није имала бродове који плове небом три пута брже него други морима.

Највећи од свих био је дирижабл „Хинденбург“, који је одржавао редовну везу између Франкфурта и америчког континента. Превозио је 70 путника који су уживали у комфору и луксузу као и у највећим прекоокеанским бродовима. У жељи да оставе што јачи утисак о њиховој величини и тежини терета који могу да понесу, нацисти су их пунили врло лаким и скупим, али необично запаљивим водоником. Гас који се налазио у 16 комора у трупу дирижабла задовољно би потребе за паливом 200 америчких породица за годину дана. Дирижабли су 1936. године заиста оставили снажан утисак на свет јер су показали да могу одржавати брзу, редовну везу са Северном и Јужном Америком.

Нацистички непријатељи који су мрзели њихову хвалисавост и основност настојали су да умање надуване успехе и да разоткрију њихове бле-

Пожеар и уништење највећег дирижабла испод аеродрома Лејкхерст у Њу Џерсију дуго су остали тајна. Амерички истражни органи појавили су да је то несрећан случај док су нацисти водинама ћутали. Најновија истраживања кажу да је то једна од најуспелијих антинацистичких саботажа.

фове. Неки су сматрали да ће то постићи саботажама и онеспособљавањем немачких ваздушних бродова.

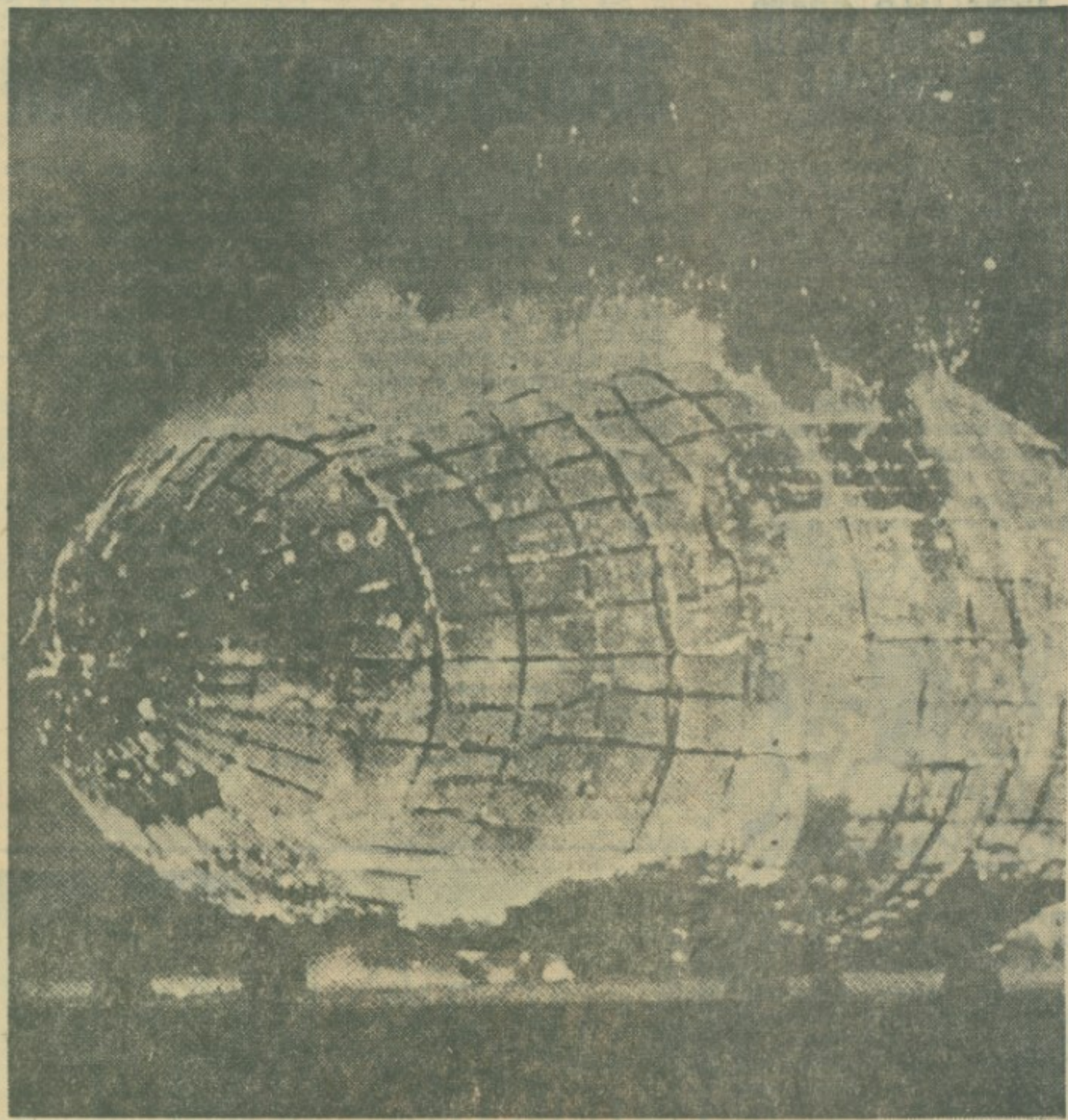
Неколико паклених машина откривено је на почетку нацистичке владавине у два дирижабла. Последња је нађена испод палубе за шетање на „Графу Цепелину“. Најзад, у току јесени 1936. године, приликом повратка „Хинденбурга“ са путовања по Јужној Америци, Гестапо је у кабини једног путника открио планове „Хинденбурга“ и „Графа Цепелина“ са означеним осетљивим местима у њима.

Гестапо је добио наређење самог Хитлера да дирижабли, понос нацистичке ваздушне флоте, морају по сваку цену летети. Никакве саботаже и опасности од пожара не смеју спречити њихово победоносно кружење светом. Агенти Гестапоа су даноноћно бдели над дирижаблима, претресали сваки кутак, испитивали шуму њихове алуминијумске конструкције, лествица и каблова. Колики је то посао може се видети тек ако

се каже да је од средишта до горњег свода дирижабла било — 41 метар! Гас који се налазио у коморама редовно је испитиван X-зрацима.

Упркос свему немачки амбасадор у Вашингтону др. Ханс Лутер добио је почетком априла 1937. године од једне жене из Милвокија једно писмо. Већ пре њега примио је стотине порука и још више телефонских позива са опоменама „пријатеља“ Рајха. Верујући да је то само застрашивање које спроводе антинацисти, амбасадор није покљонио пажњу ни овом писму. Тек када га је по други пут прочитао он се замислио.

Текст писма је гласио: „Драги господине амбасадоре, извините што вас узнемиравам али сматрам да ми је дужност да вам пошаљем пријатељско упозорење и да вас замолим да га пренесете даље. Молим вас да компанија Цепелина у Франкфурту на Мајни отвара сву пошту и пакете пре њиховог укрцавања на „Хинденбург“. Цепелин ће бити уништен бомбом при једном свом

„ХИНДЕНБУРГ“ У ПЛАМЕНУ

лету према једној страни земљи. Не могу вам ништа више рећи али верујте да је то истина... Ако не желите катастрофу, спречите даље летове дирижабла. Касније ћу вам послати извештај са више појединости. Кети Раух“.

Служба сигурности је обавештена о овоме. Извршен је претрес „Хинденбурга“ какав се не памти. Везани ујажима као акробати људи су неколико сати претраживали сваки кутак огромне унутрашњости ваздушног брода.

Најзад је дошао кобни шести мај 1937. године. Преко хиљаду људи су чекали на песковитом аеродрому у Лејкхерсту у америчкој држави Њу Џерси долазак „ваздушне цигаре“. „Хинденбург“ је услед олује каснио два сата. Најзад су се његови обриси појавили. Почео је лећо да силази. Са 60 метара висине момци су бацали челичне каблове на земљу. Путници су већ излазили на палубу. Радио-спикер је славио долазак највећег ваздушног цина.

Људи са земље су прво приметили ружичасту светлост како је сукнула око задњих крилаца дирижабла. Затим је блеснуо пожар, прво блед а онда као огромна жута бакља и осветлило небо. Хиљаде магнетијумских муња запарале су небо. Ваздух је кључао на стотине метара у околи. Људи са аеродрома разбежали су се уз вриску. Експлозије су се проламале. Највећи дирижабл на свету изгорео је за свега 32 секунде.

Путници су у паници искали кроз прозоре са неколико метара висине. Захваљујући томе извршен број путника и чланова посаде као командант брода капетан Макс Прус спасио су се са лакшим или тежим повредама.

Истрагу је водила једна екипа експерата коју је именовао амерички сенат. Компанија Цепелин послала је своје стручњаке и техничаре. Прегледани су остаци дирижабла и саслушани преживели путници и чланови посаде.

На ваздушном броду је извршена саботажа. Путници су упорно ћутали о овоме што су преживели. Већином антинацисти, осећали су смртни страх од гестаповца и нису хтели да имају посла с њима. Из Берлина је дошло наређење да се сви уздрже од коментара. Хитлеровци нису могли опростити што их је неко упркос свим њиховим мерама предостројности надмудро и преварно. Више су волели да пропаст „Хинденбурга“ заувек остане неосветљена него да се установи успела саботажа.

Амерички истражни органи

су званично саопштили да је катастрофа вероватно настала услед тога што је дошло до оштећења једне од комора одакле је почео да излази водоник и у долиру са неким извором топлоте се запалио. Претпоставка о саботажу је одбачена. Стручњаци су мислили да је тај извор топлоте статични електрицитет који се неки пут јавља и на врховима бродских катарки.

Данас се зна да један човек, Георг Пфистер, кувар, немачког порекла, који је 1928. године тајно емигрирао у САД — није био нити изненађен катастрофом „Хинденбурга“. Плашљив, он је живео усамљено. Бавио се спиритизмом и одржавао сеансе са својом газдарицом шездесетогодишњом Катарином Раух. Тачно месец дана пре катастрофе он је уснио страши сан и испричао га својој газдарици: видео је како се дирижабл који се приближава аеродрому у Лејкхерсту стропоштао у пламену. Писмо са садржином тог сна послала је Катарина Раух немачком амбасадору.

Зашто је то учинила? Она је била пријатељ нациста, добро је знала да је Пфистер емигрант и да има неке тајне везе са Немцима у домовини. Имала је разлога да верује да је он добро обавештен. Међутим, ако је била посредник нека припремана саботажа зашто је Пфистер олао тајну. Познато је да је он одржавао спиритистичке сеансе са старим, богатим и празноверним Американкама и да је тако стекао углед и зарадио доста пара. Претпоставља се да је био обавештен о саботажу која се припрема а причајући лаж о сну желео је да још увећа свој углед у очима богатих клијенткиња.

Америчка полиција је ухапсила на почетку рата Пфистера под сумњом да је нациста. После рата се вратио у Немачку и до краја живота радио је у Фридрихсхафену. Никада се није сазнало зашто је напустио Немачку нити зашто се вратио. Умро је пре неколико година од шећерне болести, а убрзо после њега и Катарина Раух. Обоје су понели тајну о катастрофи „Хинденбурга“ у гроб.

Нове истраге вођене после рата, унеде су нову светлост у овај догађај. Утврђено је да је последњи човек који је имао приступа месту где је избио пожар, био Ерих Шпел. Доброћудан, плавококо, одличан друг, Шпел је дуго био незапослени радник и још у младости добро искусио сву суровост нациста. Пријавио се Служби рада, учествовао је у изградњи „Хинденбурга“

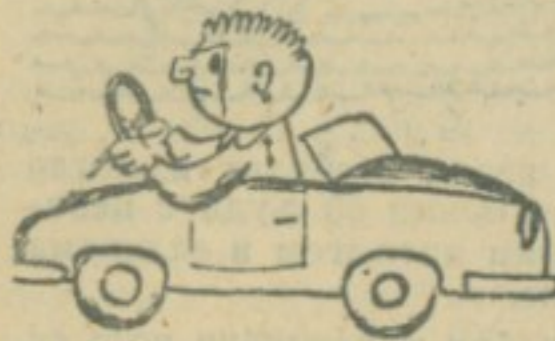
и најзад добио запослење као члан посаде ваздушног брода. У слободним часовима фотграфисање је била његова страст. Уочи последњег путовања „Хинденбурга“ запажено је да је провео доста времена у једној крчми лијући пиво са својом познаницом Хилдом Шмит, која је била позната као антинацисткиња. Њен вереник је погинуо у шпанском грађанском рату. Један штурм-официр који је пратио Хилду приметио је ка да је она Ериху предала неки пакет.

На ваздушном броду је одмах извршен претрес али је Шпел показао кутију бомбона тврдећи да је њу добио од Хилде. Непосредно пре катастрофе преживели чланови посаде су видели како се Шпел упутио према месту на коме је прво примећен пламен. У катастрофи је изгубио живот и Ерих Шпел тако да се никад неће сазнати шта је он тамо радио. Међутим, испитивања сведока извршена после рата и савесно проверена његова докумената о катастрофи, неминовно наводе на закључак да је на том месту била постављена паклена машина. Приступ до тога места познавали су, осим команданта брода, само још три члана посаде. Један од њих је био Ерих Шпел.

Све ове околности наводе на закључак да је он остао незнати јунак једне од најуспелијих предратних антинацистичких саботажа.

Наоџака џрка

У Француској се повремено одржавају и наопаке трке. Наиме, потребно је превалити аутомобилом одређену раздаљину с најмањом могућом

брзином а да се аутомобил ни једном не заустави. Победник је онај који на циљ стигне последњи.

ПАНАМСКИ КАНАЛ

Градитељи Панамског канала често су у разговору називали своје дело „Велики Јарак“. Па ипак он спада у највећа грађевинска остварења уопште, а као канал свакако је највећи. Без резерве може се рећи да је Панамски канал огромно помогао светском океанском транспорту који би без њега много заостајао.

Већ најранији морепловци тражили „пролаз“ за Индију, размисљали су о могућности грађења канала који би повезивао два океана, а пресекао Централну Америку. Шпански истраживач Валбоа открио је Тихи океан 1513. године када је кречуваши из Панаме доспео до друге, западне обале, до Тихог океана.

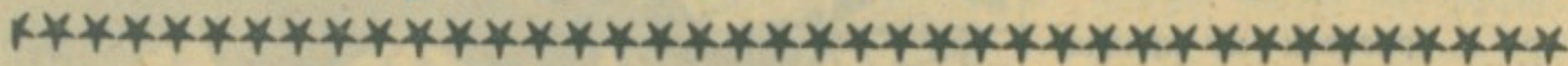

Године 1878. коит Фердинанд Лесепс, родом Француз који је већ саградио Суецки канал, организовао је једну француску групу за грађење канала преко Панамске превлаке који би спајао Атлантики са Тихим океаном. Са великим одушевљењем, Лесепс је са својим помоћницима почео да ради на пројекту.

Лесепс је са својим сарадницима убрзо увидео да је овај терен много непогоднији од оног на Суецу. Док је тамо била претежно сува земља овде су наизменично низак, мочваран и влажан терен. Стране на ископинама су се стално одржавале, а често и обилне кишне сваки час су претиле поплавама.

МЕСЕЦ КАО САВЕЗНИК

У северном Јапану, Канади, америчкој савезној држави Мен, на Аљасци и једном делу Атлантског океана могло се 20 јула ове године посматрати тотално помрачење Сунца. Овај догађај, занимљив за науку, изазвао је сећање на ранија помрачења Сунца и Месеца која су сујеверни људи тумачили на свој начин.

Више од 500.000 хинду-ходочасника загњурило се 4. фебруара 1962. године у ледену воду свете реке Ганга. Био је то дан моровног страха и — радости. Ходочасници су били дошли да сперу са себе зле последице сунчевог помрачења — како су веровали.

Први пут после више од 1.000 година за време тог помрачења могло се голим оком видети пет планета — Марс, Меркур, Венера, Јупитер и Сатурн и то све веома близу Сунца и Месеца. Астролози су

Кинези. То помрачење догодило се 22. октобра 2136. године пре наше ере. Прво забележено помрачење Месеца било је 29. јануара 1136. године.

У модерним временима научно посматрање помрачења је ствар која стоји изнад политике и ратова. За време америчког рата 1780. године, једној научној експедицији из Харварда било је дозвољено да неометано прође кроз британске борбене линије да би у заливу Пеноскот посматрала помрачење Сунца.

У старој историји, међутим, помрачења су понекад одлучивала о исходу важних битка.

Међани и Лидијци ратовали су више од пет година. На дан 28. маја 585. године пре наше ере, када је борба била у пуном замаху, догодило се помрачење Сунца које су обе заратене стране протумачиле као знак да треба прекинути непријатељство.

Један мало познати покушај да се седиште ислама пренесе из Медине у Дамаск пропао је због помрачења које се догодило 7. децембра 671. године.

Калиф Моавијех желео је да Мухамедов штап и предикаоницу пренесе из Медине у своју палату у Дамаску. Када је наређење за то већ било издато, сунце се наједном помрачило и на небу су се појавиле звезде. Седиште мухамеданства остало је на старом месту.

Помрачење Месеца од 20. септембра 331. године пре наше ере Александар Велики протумачио је као добар знак за ратне подухвате. Једанаест дана касније он је дефинитивно победио Дарија у бици код Арбеле.

Помрачења Месеца знатно су чешћа од помрачења Сунца, и видљива су на отприлике једној половини Земљине површине, док Сунчева помрачења могу да се посматрају само са једног четирестотот дела наше планете.

Најчувеније помрачење Месеца у историји догодило се на острву Јамајци 29. фебруара 1504. године.

На свом путовању за Нови свет Колумбо је имао силне невоље. Најпре, 48 чланова његове посаде било се побунило, он сам је био болестан читавих десет седмица, а хране му је било понестало. Доморони су одбијали да донесу Колумбу храну. Срећом по њега и његову посаду, велики адми-

рал био је понео са собом књигу неког астронома у којој се налазила листа будућих помрачења Месеца. Из ње је Колумбо дознао да ускоро треба да се догоди помрачење Месеца и за ту ноћ позвао је на свој брод групу Индијанаца са њиховим поглавцима.

— О мојим људима води бригу један свемишан бог — кажу да им је рекао — и он награђује добро и кажњава зло. Он је господар муње и грома, Сунца, Месеца и звез-

да. Он је веома љут што нас нисте снабдели храном и као знак свог незадовољства он ће још ове вечери да уклони Месец са неба објављујући ти ме да ће вас стићи казна ако нам не донесете храну и воду. — Сад ћу се ја повући да се разговарам са својим богом — завршио је Колумбо и повукао се у своју кајину у тренутку када је помрачење почело.

У почетку Индијанци су се смејали Колумбовим речима. Али, када се црна сенка проширила на читаво Месечево лице, а небо постало црвенкасто, Индијанци су се престрашили.

Колумбо је чекао све док није наступио тренутак почетка престанка помрачења и та-

да је изишао пред Индијанце.

— Заложо сам се код свог бога за вас — рекао им је Колумбо — и он је пристао да уклони сенку са Месечевог лица.

Колумбови људи никад више нису били гладни.

Модерна наука уклонила је ореол мистерије и сујеверија изатканог око помрачења Сунца и Месеца. Али та помрачења и данас су један од највеличанственијих приказа у природи.

СТРАШАН САН

У једном веселом друштву причали су приче. Уколико је вече одмицало утолико су приче постајале чудније и драматичније. Ипак, кад је један од чланова друштва испричао своју причу, нико му није поверовао. Ево његове приче.

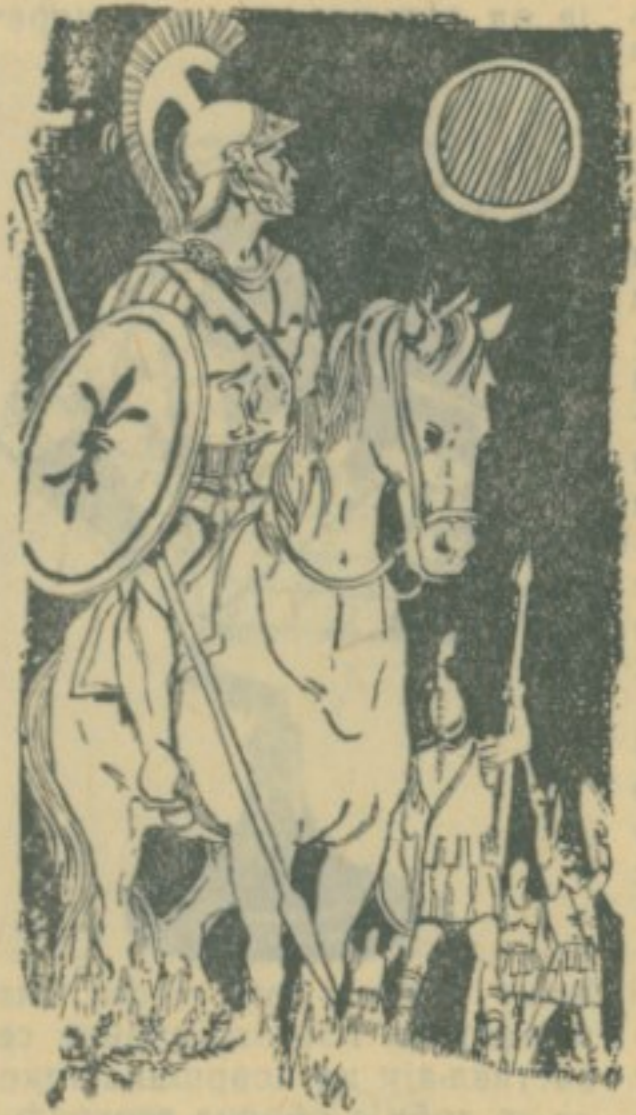
У Улици брестова догодило се трагичан случај. Један човек који је живео потпуно сам легао је синоћ у постељу и уснио да га јури гладан лав. У паничном страху скочио је из постеле и кроз отворен прозор бацно се с петог спрата на улицу. Лекар је констатовао смрт.

Зашто нико од присутних није поверовао у истинитост ове приче?

ДИСАЊЕ И КОМАРАЦ

Пред вече човек изиђе из куће и — на њега одмах навале комарци. Како комарци препознају у нама своје „клијенте“? Опити канадских биолога Рајта и Келого помогли су да се нађе одговор на ово питање.

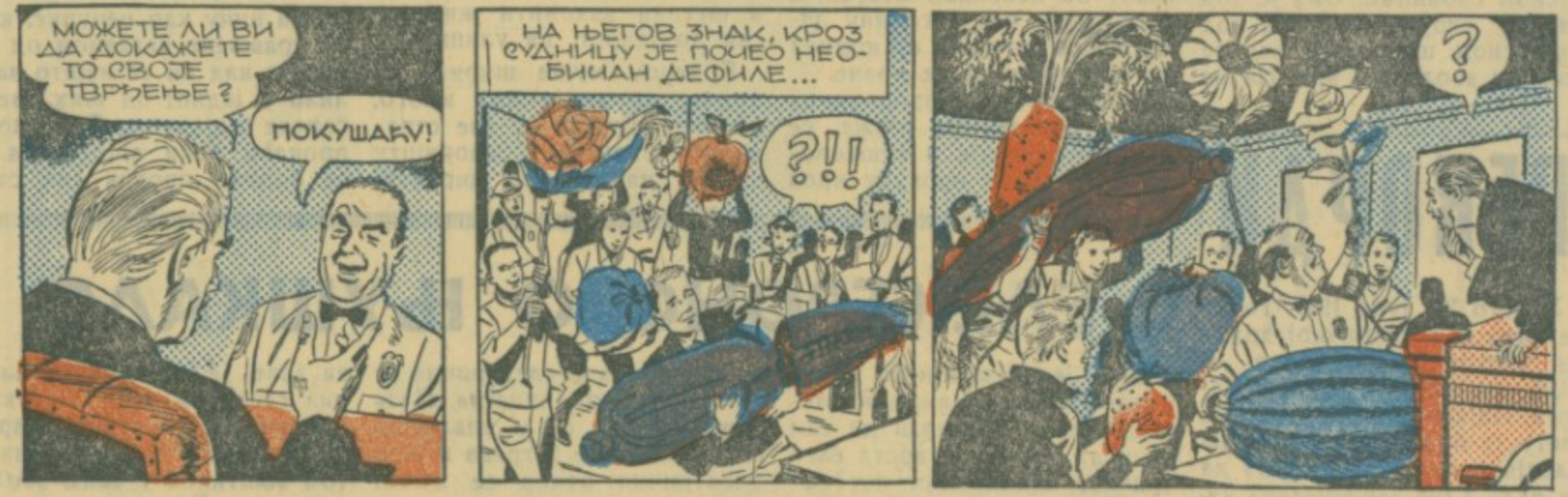
Експериментатори су постављали разне предмете „пред очи“ комараца и обавијали их ваздухом — час топлим, час хладним. Показало се да комарци привлачи сам предмет, већ „атмосферски услови“ око њега. Најзад је било утврђено да највећу привлачност за женке комараца (а само женке уједају) представља топао и влажан ваздух, тачно онакав какав ми издишемо.

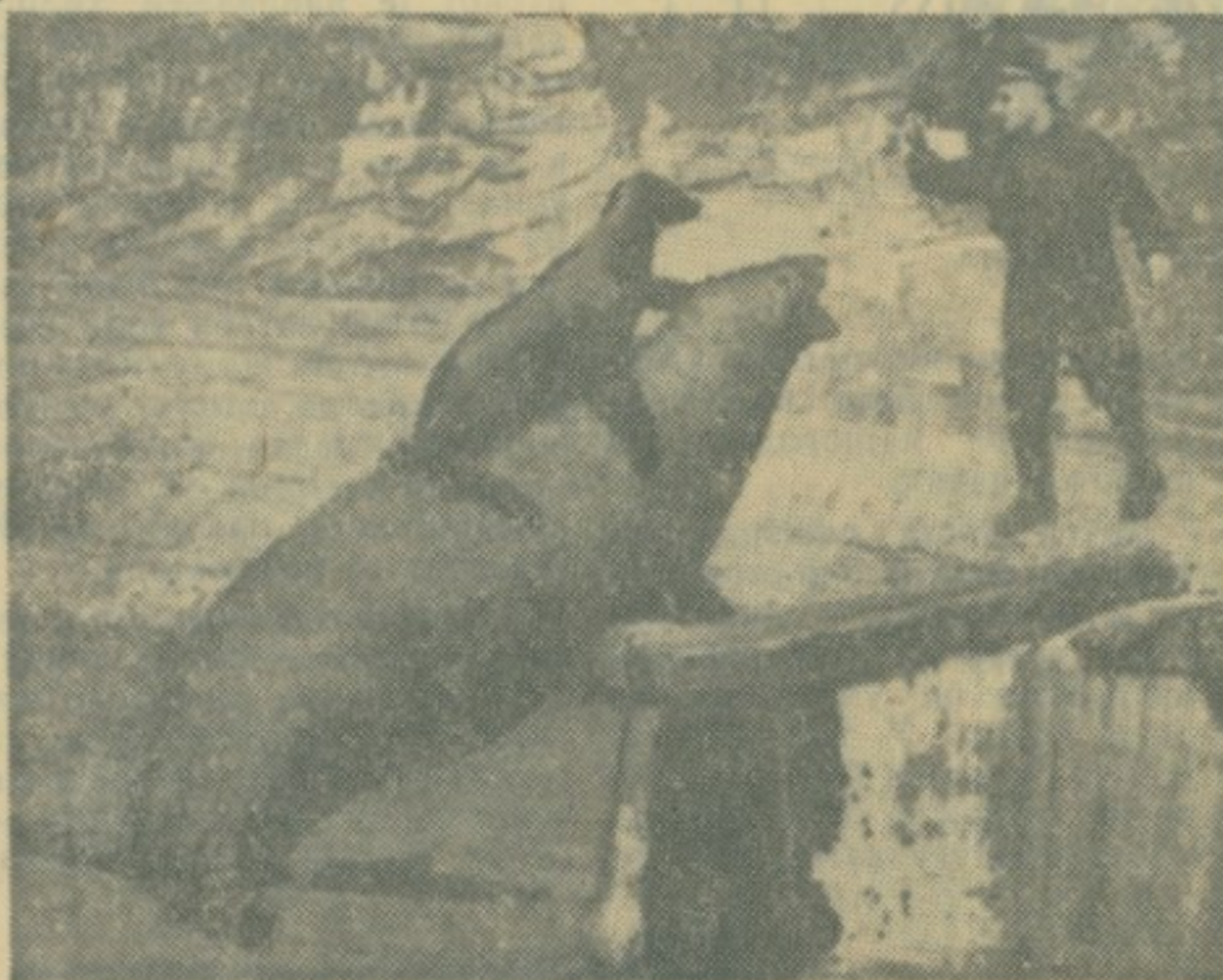
на основу тога проричали велике несреће говорећи да је змија Раху прогутала Сунце. Индијски свештеници запалили су жртвене светиљке и молили су се дан и ноћ без престанка, док су њихови верници просто падали у религиозну екстазу. Најзад, помрачење је прошло и свештеници су евичано објавили да је Сунце спасено, да неће бити смака света и да је велика несрећа мимоишла човечанство.

За датум првог забележеног помрачења Сунца заслужни су

ПРОНАЛАЗАЧ WALT DISNEY'S

НЕРАЗДВОЈНИ ДРУГОВИ

Римски зоолошки врт је добио два нова госта: „Годијата“ — морског коња и „Беатрикс“ — фоку. У ствари требало је само Годијат да отпутује из Хановера у Рим

али је Беатрикс толико плакала и није хтела да се одвоји од свог друга у игри да су морали и њу да поведу. Како се види на слици они управо заједно ручају.

ЧУДНА САМОПОМОЋ

Дирекција зоолошког врта у Бенсону у Мичигену приметила је да последњих дана лавови и слонове увек у подне показују велики умор и засну у поподневним часовима а буде се тек предвече. Узрок овом дуго је тражен и коначно нађен — ухаћен је један посетилац који је пре

подне хранио животиње шећером и комадима меса натопљеним средством за спавање. Он се правдао тиме што свако после подне кад прилегне није могао да засни од рике лавова и труљења слона. Стога је употребио „самопомоћ“.

ОПАСНИ ПУТНИЦИ

Многи сматрају да је слон једна од најдоброћуднијих, најмирнијих и најбезопаснијих животиња. То је, међутим, далеко од истине. Слонови могу да почине силне непријатности, нарочито при превозу. Прошле године у московском зоолошком врту угинуо је од старости индијски слон по имену Шанго. Он је био чувен међу Московљанима не само по својим размерама (био је тежак више од четири тоне и висок три и по метра) већ по свом несавладљивом карактеру. Из владања му никад нико не би дао више од двојке.

Једном, док је Шанго још путовао по земљи са зоо-изложбом, воз којим су превозили животиње зауставио се ради истовара у близини једног великог града. Низ дрвене рампе сишле су мирно све камиле, понији, дивља тибетанска говеда. Шанго је објавио штрајк. Неће и — такча! Лупао је сурлом на све стране и за час је вагон остао без крова. Затим су на ред дошли зидови и од вагона је остао још само под. Ако Шанго разлупа и под, катастрофа је неизбежна: слон ће пропасти кроз даске и нико га више не може извући. Шта да се ради?

Спроводник вагона са живим товаром одлучно је са организаторима путовања изложбе да да слону неко средство за успаљивање. Десет

Спроводници вагона којима се превозе разне дивље животиње намењене циркусима или зоолошким вртovima често доживљавају необичне згоде и незгоде. Ево неколико епизода из њиховог напорног и пуног опасности живота.

глед била је то мирна, послушна слоница, али када су по чели да је претоварују неочекивано се побунила. Ланица на њеним ногама попуцала су као кончићи и слоница се упутила право у град.

Изишавши на станични трг, заинтересовала се за вазе са цвећем: њушила их је све од реда... од вазе су остали само комади. Ни дрвена ограда јој се није свидела: срушила ју је као да је била од шибца. Требао је много нежних речи и још више слаткиша да би бивша циркуска артисткиња приста ла је увести у вагон.

Многи становници Москве и данас памте сензационалну вест из живота у зоолошком врту објављену августа 1948. године. Тада је први пут је дан слон угледао свет у Москви и због тога су га с љубављу назвали Московљанин. Многи се у Москви и сада питају где је тај првенац, због чега га више нема у његовом родном граду?

Московљанин је растао веома брзо. Кад је имао четири године био је већ толико израстао да је престао да поштује свог оца Шанга. Било је неопходно изоловати га, отпремити у друго место, тим пре што је зоолошки врт очекивао друго слонче. Московљанин је морао да напусти Москву. Неколико година превозили су га из града у град и приказивали на путовању зоо-изложби. Данас Московљанин живи у зоолошком врту у Баку.

Змија на свадби

Многи спроводници „живог товара“ не воле да превозе змије и гуштерове мада се они веома лако транспортују. Погодни су због тога што да има, недељама, па и месецима могу да опстану без хране и воде; чак и кавези не морају да им се чисте за то време!

Познати су многи случајеви да су змије, крокодили или корњаче „штрајковали“ глађу по неколико месеци, а неки удави чак и годину дана. После тога сви су нормално наставили да се хране.

Ненаклоност спроводника према гмизавцима може се објаснити: змије и гуштерови могу да се провуку кроз

најмање отворе. Мала неопрезност и — њихов сандук већ је празан. Тражи их! Ако су одбегле змије још и отровне, свима прети смртна опасност. Ризикуй, али мораш их тражити док их не нађеш.

— И мене је задесило то задовољство — прича директор Московског зоолошког врта. — Догодило се то у једном азербејџанском граду. Чекао сам у једном хотелу спроводника који је требало да стигне авионом из Туркменије са партијом гмизаваца. У одређено време он је и стигао и са читавим теретом кренуо је са аеродрома у хотел. Одмах је од везао два платнена џака и показао ми њихову садржину. У једном џаку, као испреплетано клупче, лежало је десетак смукова, а у другом змије-стреле (тако их зову због њиховог муњевитог брзог кретања). У тренутку кад смо разгледали стреле, неко је закуцао на врата. Ја сам изишао, а спроводник је везао џакове и стрпао их под постељу.

Дошли су били неки наши познаници ловци да нас зову у госте у суседно село. Вратили смо се тек после поноћи. Кад смо се приближили хотелу, видели смо да је окопљено милицијом. Сви прозори били су осветљени а људи су трчали.

— Каква је то гушва? Шта се догодило? — запитали смо милиционера.

— Неко је пустио змије у хотел — одговорио нам је. Ноге су ми се одсекле, руке стале да се тресу, то су се, сигурно, размислеле наше змије. Одлазећи, заборавили смо да проверимо џакове. Ужас, и још какав! Шта да радимо?

Најпре смо пошли у своју собу — милиција нас је пропустила као станаре, само уз нарочиту опомену: „опрезно“. Закључали смо се и — одмах под кревет. Тачно: ни смукова, ни стрела; џакови празни. Двадесет и две змије шетају се по хотелу, а његови законити житељи, сви до једног, на улици.

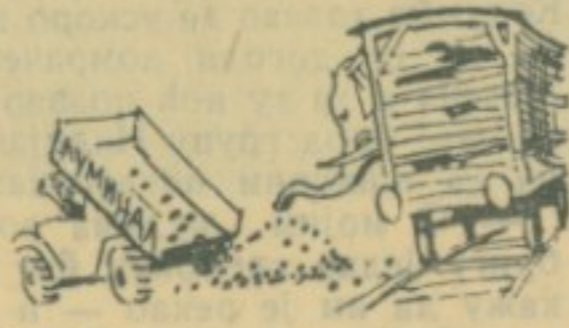
Брзином муње ширила се прича: да змија има много, да нападају, да су све страховити отровне. У дворшиту хотела нашли смо директо-

ра и признали му кривицу. Није нас грдио јер је и сам био страховито узбуђен и само нас је замолио да што пре предузмемо биле какве мере. Готово до јутра завртали смо по собама и ходницима тепихе и стазе, претресали намештај, загледали испод душека, пењали се на таван и тражили по подруму. Хотел је имао око 100 одаја. Завирили смо у сваки кутац али од двадесет и два бегунца успели смо да ухватимо само двадесет! Где су још она два?

Ујутро, дознавши за резултат наше потраге гости су поверовали у безбедност и почели да се враћају у хотел.

А бегунци су се сами открили. Један од њих нашао се у кади и обавио се око водовдне цеви. Замислите каква се дивљи крик разлегао из купатила!

На тражење последњег смук изгубили смо читав дан. Уморни, седећи смо те вечери крај прозора у нашој соби.

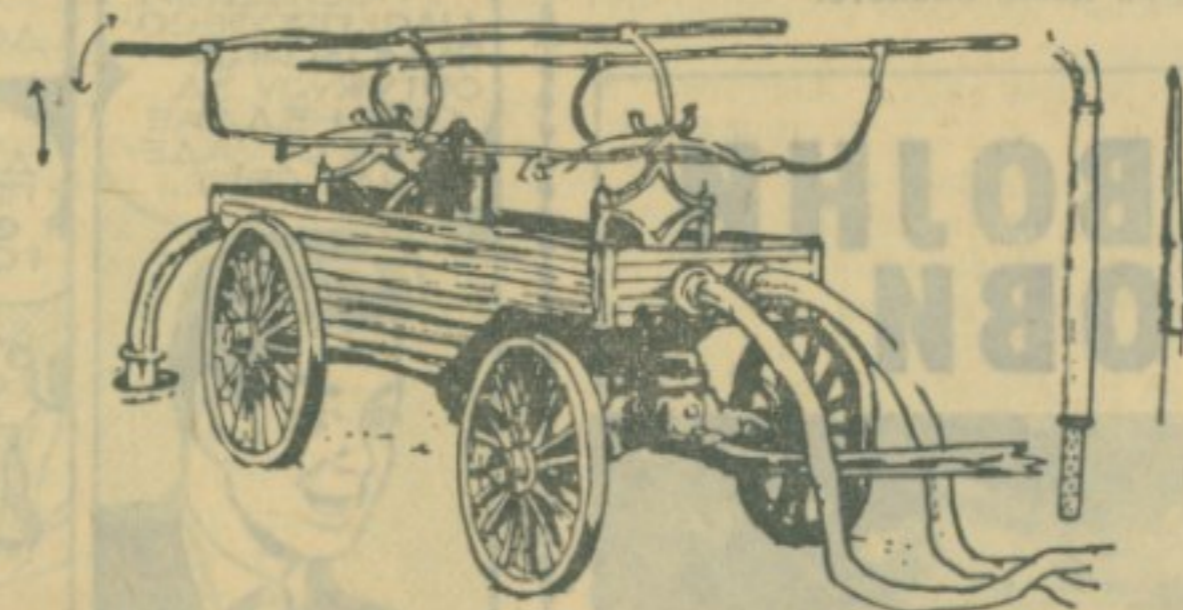
У главном улазу суседне зграде скупила се младеж. Грмела је музика. Како смо после дознали, ту су празновали свадбу. Истог тренутка када се за празничном трпезом испијала здравица, испод завесе измирио је смук и кренуо право према столу. Каква је гушва настала! Сто с јестивом претворио се у „чумац за спасавање“: сви гости поскакали су на њега. А они за које није било места на столу, узверали су се на ормане. Тако је била нађена и двадесет друга змија...

Вајројасне њумје

Прва „пумпа за ватру“, како је онда звата, била је направљена у Енглеској и у Паризу.

Када су на Дивљем америчком западу градови поче-

ли да ничу као печурке, куће су прављене углавном од дрвета и кад би се нешто запалило у једној од њих све су гореле одједном. Требао је пронаћи неки систем да би се борило против тих стра-

ЈЕДАН ОД ПРВИХ МОДЕЛА

шних пожара. Снага обичних ширкова на ручни погон почивала је и продужавана помоћу компримованог ваздуха. Нарочито је повећавана притиском од паре која је

стварана у прокретним казанима допреманим на место пожара на најпогоднији и најбржи начин.

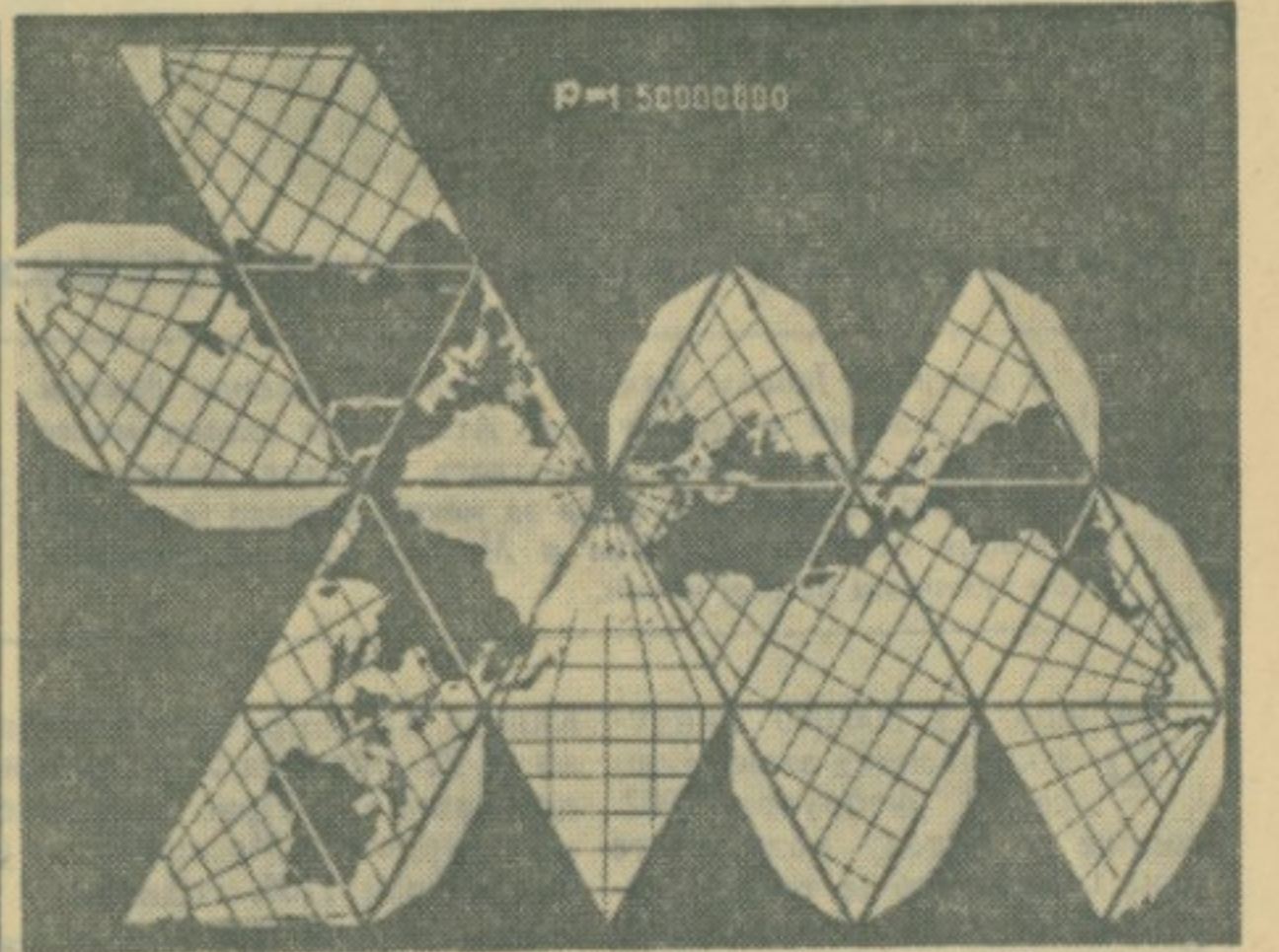
Друга врста пожара, ван градова, била је још страшнија и пустошнија — кад пожар ухвати високу траву на преријама он уништава све пред собом. У том случају једини је начин био, и остао, да би се пожар ограничио —

влад и ствари а главна завеса пожара стићи ће само до почетка овог другог. То су велике несреће од којих се спасавају једино они који су пожар запалили.

Да би се спасле шуме од пожара већ дванаест година служе летеће цистерне — авиони који брзо стижу на лице места и засипају ватру водом или разним хемијским средствима.

Али тек ове године у Француској је направљен хидроавион који зачас узлети са своје базе-језера — на 60 метара изнад највиших брада и за само осам десетина секунде сручи на запаљену шуму 820 литара воде из своја два резервоара. За један сат то је 36.000 литара воде која просто потопи шуму. Који пожар може да одоли толикој поплави? Један хидроавион може да се бори са брзином пожара који пламти на 60 квадратних километара.

У Британској Колумбији велики авион „Мартин Марс“ од 70 тона има резервоар који се пуни аутоматски за 15 секунди са 31.000 литара воде а празни се за 3,5 секунде — са 60 до 90 метара висине

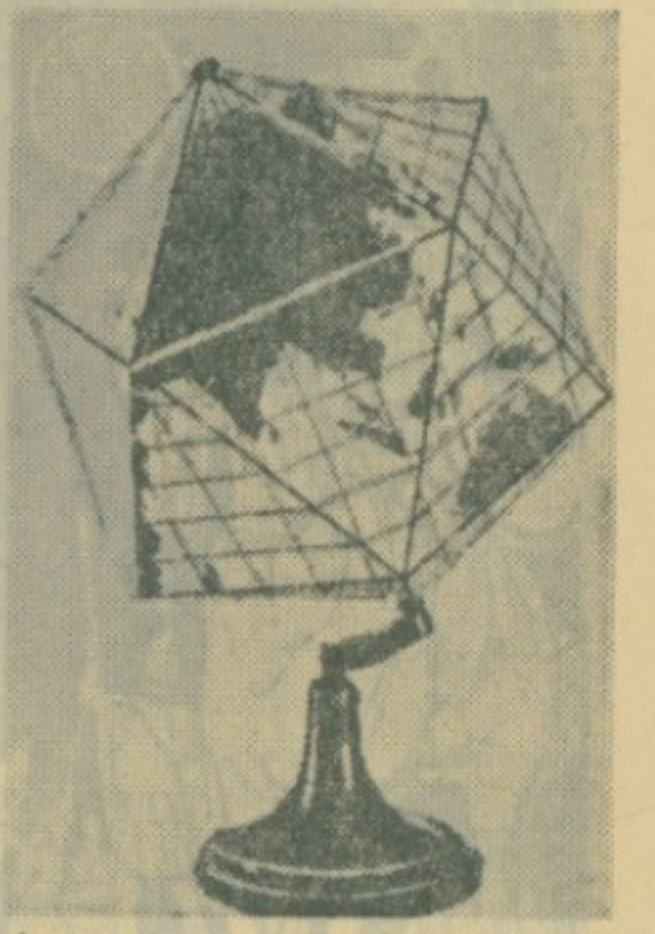
ГЛОБУС — ИКОСАЕДАР

Модел Земљине кугле — глобус — у ствари је копија наше планете у маломе. Таква облик дозвољава да се готово без искривљавања и одступања на глобус наносе контуре континената и земаља, обриси планинских ланаца и река и да се при томе одрже увек исте размере. Али, глобусом се углавном служе предавачи и ученици на часовима географије. У свим осталим случајевима за рад су много погодније географске карте. Међутим, представа лопту на равним површинама веома је тешко и због тога се при представљању Земље на картама примењују различите картографске пројекције од којих свака „пати“ од већих или мањих нетачности.

Професор Московског архитектонског института доктор архитектуре Тупољев предложио је да се изради глобус који би имао облик икосаедра, то јест — геометријског тела ограниченог с двадесет равностранних троуглова. Икосаедар има равне стране и његова површина прилично је блиска површини лопте. У потребним случајевима може се прибећи допунском раш-

члањењу икосаедра све до толико да се добија облик христалне лопте.

Пошкати глобус се по облику само незнатно разликује од округлог, али у поре-

ђењу с њим има читав низ предности. Његове стране се растављају на површине тако да се добија обична географска карта која има најмања могућна одступања од тачности.

коњских доза — безуспешно. Још двадесет коњских доза — безуспешно. Више му се није смело давати. Неколико часова држао је Шанго у напрегнутом стању читав персонел и изложбе и железничке станице, а затим је наједном задремао, престао да пружа отпор, мирно сишао са платформе и, наполо заспао, довукао се до бивака. Ипак је тридесет коњских доза за деловало!

Пре неколико година на једну совјетску пограничну станицу стигао је вагон са циркусом слоницом. Она је „од радила“ свој радни стаж под циркусом шатром и сад је ишла у зоолошки врт. На из-

РЕКОРДИ

У лето 22. јуна 1947. године пало је у америчкој држави Мисури за 42 минута — 30,05 сантиметара воденог талога. Најкишовитије место на свету је брдо Вајалесале на Хавајима где је за годину да на пало 1.198 сантиметара кише. Најсувије место на свету је Арика у Чилеу: за 43 године не пало је ту једва 20 сантиметара воденог талога.

Рекордер по старости међу биљкама је једна макрозомнија из Аустралије која је доживела 12.000 година а најстарији кипарис на свету у Санта Марији дел Туле у Мексику има 5.000 година а висок је 50 метара.

Најдубљу старост доживео је коњ са 65 година, магарца са 47, најстарији носорог имао је 41 и најстарији кит 37 година. Највећи кит био је тежак 119 тона а најтежи слон 6.400 килограма.

ЕЛЕКТРОНСКО ЊУШКАЛО

Шта је електронско њушкало? Направа намењена ланом свету који мрзи да сам њушка? Или нека врста електричног полицијског пса? Ово последње је тачно: то је електронска направа која утврђује присуство опасних и запаљивих — експлозивних гасова. Кад направа „осети“ да у средини има нечега опасног, укључује звоно за узбуно, пали алармну лампу, а може се чак удесити да у том случају искључује водотични гас или запаљиве течности. Принцип направе о којој је реч је једноставан и одавно познат у техничком свету: ако се загрејана платинска жица стави у експлозивну средину, она дејствује као катализатор. Другим речима — гас почиње да гори око загрејане жице. На том

принципу раде електрични упљачи за домаћинства. Платинска жица се у упаљеном гасу још више загрева и њен електрични отпор се мења: баш ова промена електричног отпора може да послужи за давање узбуне. Ако се жица стави у кавез од металне мреже, нема опасности од експлозије — мрежа спречава да се пламен прошири ван кавеза. Међутим, у овом једноставном решењу ипак има тешкоћа. Температура платинске жице је у електричном погледу врло „критична“: она је различита код разних експлозивних гасова. Направа о којој је овде реч према тврђењу свог творца, једне британске фабрике, са успехом отклања ову тешкоћу. Њен електронски детектор, како се технички напра-

ва зове, је осетљив на читав низ гасова и пара. Детектор почива на другачијем принципу, принципу који је патентом заштићен у свим земљама света. Уместо да се тачна платинска жица употребљава као катализатор, она је намотана на робустан елемент натопљен катализаторима који су осетљиви на разне гасове и паре. Платинска жица служи само да загреје елемент и сама дејствује као осетљиви елемент, тако да један тип детектора може да послужи за откривање многих запаљивих гасова и пара. Израђују се специјални модели повећане осетљивости на амонијак и водоник из расхладних уређаја као и модели за гасове из канализације.

СУПЕР-ПУМПА ЗА ГАШЕЊЕ ВЕЛИКИХ ПОЖАРА

ветар носи на исту страну. На тек сагорели, још неохлађен pepeo треба склонити че-

заспе водом читав „тепих“ од 50 метара ширине и 200 метара дужине.

ПРВИ НА ЈАДРАНУ

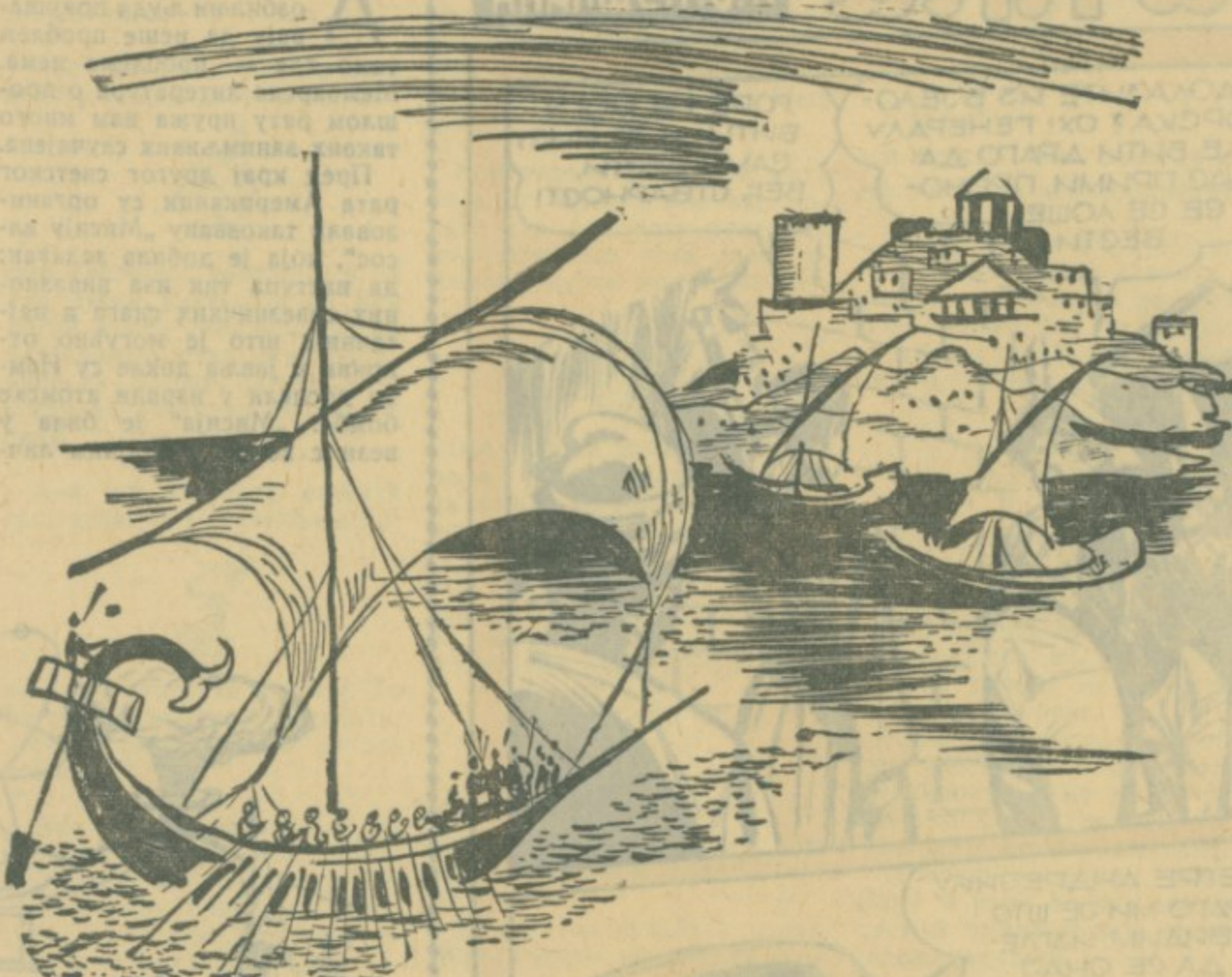
Херодот прича да су Јадранско море, много векова пре него што су његове обале и залеђе населили Словени, „пронашли“ Фокејци, житељи Фокеје, трговачког грчког малоазијског града, који су се бавили бродарством и оснивали колоније. Фокејци који су пловили на бојним бродовима с 50 весела, оснивачи су и данашњег Марсеја (Масилије) у шестом веку пре наше ере.

Савремени налази потврђују да су постојале трговачке везе између Средоземног и Јадранског мора већ око 1500. године пре наше ере. Стари „јантарски пут“, у касном неолиту, водио је преко Јадранског мора: Отрантска врата — Хвар, Трст — Постојна — па затим преко Лубљанског поља даље на север. Одатле је долазила роба, јантар-ниги бар, на југ истим путем, преко кварнерских острва, која су се називала „електриде“ тј. јантарска од грчког „електрон“ (јантар).

Археолошки налази потврђују оно што историја није могла да пружи писаним подацима: пловидба Јадранским морем старија је и од најдревнијих грчких легенди по којима је оно далеко, скривено море, како су Грци на својим лађама улазила у њега.

И пре тројанског рата Јадранско море је било пловно и за старе морепловце Феничана. Грчки песник Алкој — у VII веку пре наше ере — помиње јадранске Венете, древно илирско племе, а Хекатеј (VI век пре наше ере) потврђује да су Грци већ увелико познавали ово „дивно море“ и да су по њему пловили као по своме. Помињу га и песници Есхил, Софокле, Хеланик и други.

У својим делима они не заборавају Јадранско море „које се дубоко утиснуло у Европу и плави земље богате и плодне“. Археолошки налази доказују да је стварно постојао пут којим се „помоћу тог мора могло да продре у тајанствене земље на северу, далеко на север, у земљи Јантара“. Поред тога тај пут се гранао и у наше данашње земље, па су трговци и из њих одлачили природна богат-

ства у грчке државице и градове.

Већ у VII веку пре наше ере на јадранским обалама и острвима постојале су грчке колоније па и у унутрашњости тада илирске земље. Најстарија је била Аполонија (данашњи Драч). Вековне трговачке везе подстакле су Грке да оснују и на средњем и на северном делу Јадранског мора своје колоније. Можда још у VI веку пре наше ере једно грчко племе, Кмидици — основаше своју колонију на острву Корчули, по тој и Хераклеју негде око сплитских кастела. Колонију на Корчули назваше Коркика Нигра, Црна Корчула, јер је острво било обрасло густом прногорицом, с „високостаним јелама“ чија су стабла одлично служила за грађење бродова.

Највише је допринео Дионисије Старији (410—367), господар и тиранин Сиракузе, богатог града и покрајине на Сицилији, да се Грци стално наседе на појединим острвима и на обалама Јадранског

Трговачке везе између Јадранског и Средоземног мора постојале већ око 1500. године пре наше ере. Грци су одлично познавали Јадран пловачи по њему као по своме мору

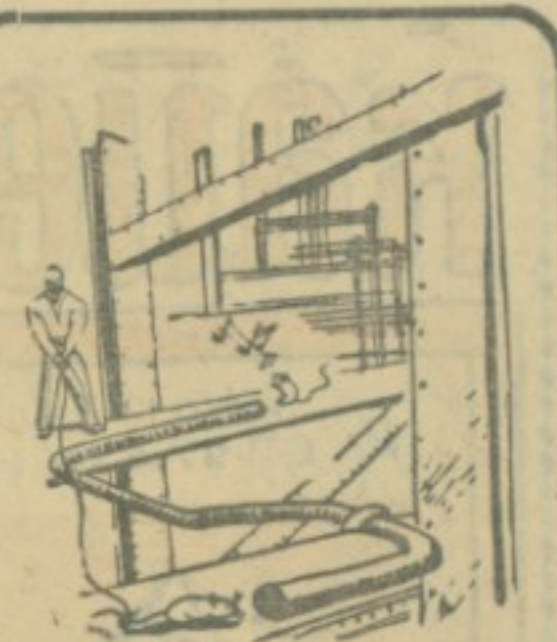
мора. Према првим писаним споменима он је увео у историју и наше земље, нарочито приморске. Није бирао средства да уништи своје противнике и број његових жртава износио је око 10.000. Кад му је неки пријатељ Дамокле рекао да не зна човека срећнијег од њега, Дионисије му је приредио праву гозбу, али му је над главом о коњској глави обесио мач. То је чувени „Дамоклов мач“, који значи опасност и у највећој срећи.

Дионисије је био и „велики војсковођа и сјајан државник“. Из обичне породице — неки су говорили да му је о-

тац био мазгар — он је у 24. години постао господар силне и богате Сиракузе и владао њоме 40 година као неограничени господар. Желео

је да овлада и Тиренским, Јонским и Јадранским морем. Освојио је стари умбријски, касније етрурски град Адрију (по њему се и назива Јадранско море) — а потом и Анкону. Своја освајања на Јадрану крунисао је освајањем Исе (на острву Вису) пошто је потчињено старо илирско насеље. У Иси се налазио стан Дионисијевог намесника (епарха) који је са својом моћном посадом и бродовљем контролисао Јадранско море од Задра до Дубровника, и до источне обале Апенинског полуострва.

На острву Хвару подигнута је Дионисијевој помоћи 385. године пре наше ере грчка колонија Фарос за дошљаке грчког острва Фароса у Егејском мору. Илирски староседеоци су с неповерењем гледали дошљаке и једног дана стари Хварани, потпомогнути својим суседима с копна, њих 10.000, напали су грчку колонију. Грци који су се затекли изван града, били су поубијани. Али убрзо су према Фаросу послао Дионисијево тријере из Љеша где је он такође основао једну грчку колонију. Моћна флота лако је савлада илирске лађице. Али колико је борба била жестока види се из бележака Диодора Сикулског: погинуло је 5.000 Илира а 2.000 их је заробљено. „Била је то борба ситних и ненаоружаних лађица са одлично опремљеним тријерама, неоклопљених Илира са оклопљеним Грцима, илирског јунаштва и грчке ратне вештине“. Ово је прва тачно датирана поморска битка на обали нашег Јадранског мора: збила се 383. године пре наше ере — и увела је у писану историју земље коју су готово после хиљаду година, населили Словени, наши прадедови.

ДОСЕТЉИВОСТ

Електричар Том Тејлор узалуд се трудио да на једној новој 13-спратници у Сиднеју провуче телефонску жицу кроз 24 метра дугачку и 3 сантиметра дебелу цев. Најзад је отишао у најближу продавницу животиња и купио Хенрија и Хенријету. Хенрију су најпре обавили реп меком тканином и преко тога привезали канап. Хенријета је под надзором једног помоћног радника постављена на доњи крај цеви и она је тамо, као по наручници, непрестанно цицкала. Хенрија нико није могао задржати — већ после 15 минута заједно са канапом нашао се поред Хенријете. Помоћу тог канала телефонска жица лако је провучена кроз цев.

Хенри и Хенријета су пар белих мишића.

СИЛНИ КАХСАХ

— Народна прича из Судана —

У далекој земљи коју сви зову Судан живео је једном један силан младић по имену Кахсах Кјанах Цјанахнах. — Ја сам страховито јак — говорио је он — јачи од свих на свету и никога се не бојим. Једном је Кахсах кренуо са својим младим друговима Ири Бах Фарахом и Конго Ли Бах Цјаламахом у шуму о лов. Ири и Конго понели су

— Гладна сам. Да узмем тебе или да узмем месо?

Страшна је била та птица и Ири јој је одговорио:

— Зар о томе и да разговарамо? Узми месо.

Птица је зграбила једну од антилопа и одлетела с њом. Кад су се Кахсах и Ири вратили из лова, Ири им рече:

— Док сте ви били у шуми долетела је огромна птица и

— Долетела је огромна птица и казала: „Да, узмем тебе или месо?“ А ја сам јој одговорио: „Узми месо“.

Опет се наљутио Кахсах и повикао:

— Није требало да тако одговориш. Требало је да кажеш: „Узми мене!“ Сутра ћу ја сам остати да чвам месо.

И сутрадан, када су Ири и Конго отишли у шуму по дрва, опет се огромна птица спустила с неба и казала Кахсаху:

— Гладна сам. Да узмем тебе или месо?

Кахсах је скочио:

— Ја сам Кахсах Кјанах Цјанахнах, најјачи међу јакима — повикао је. — Ништа нећеш узети: ни мене ни месо!

Зграбио је своје копље и хитнуо на њу. Птица је мртва пала на земљу. Али, једно перце одвојило јој се од крила и стало да лагано кружи у ваздух. Спустило се све ниже и ниже и пало је Кахсаху на раме. И то перце било је толико тешко да је сва лило Кахсаха на земљу. Он је пао потрбушке, а перо га је тако притисло да није могао ни да се помакне. Покушавао је да устане, али перо га је све јаче притискивало.

У то је наишла једна жена која је на леђима носила детенце и Кахсах јој рече:

— Позови из шуме моје другове да ми помогну!

Жена је отишла у шуму, нашла је Ирија и Конга и они су трчећи дошли.

Прво је Конго покушао да збаци перо с Кахсаха, затим и Ири, али оно је било толико тешко... Тада су заједничким снагама покушали да га покрену, али нису могли.

Жена је стајала мало подаље и чекала. Најзад се нагла, скупила усне и одувала перо с Кахсаховог рамена. Затим је подигла са земље мртву птицу и одлетела. Када су се Ири и Кахсах вратили из шуме, Конго им је испричао шта се збило:

— Гладна сам. Да узмем тебе, или да узмем месо?

— Ако си већ толико гладна, узми месо!

Птица је зграбила једну антилопу и одлетела. Када су се Ири и Кахсах вратили из шуме, Конго им је испричао шта се збило:

(Судан)

Невоље проналазача

Године 1769. шкотски механичар из Глазгова Џејмс Ват био је већ аутор патента који је у себи садржавао основне принципе парне машине. Али, први Ватови покушаји да покрене машину коју је пронашао претрпели су

потпуни неуспех. Наиме, цилиндер у коме је требало да се одвија ширење водене паре пропуштао је на више места и није могао да задржи пару јер је био израђен не из једног комада, већ ископан од црног лима. Техничко зна-

ње читавог Глазгова није било довољно да би се израдио одговарајући цилиндер. Блистава Ватова идеја претрпела је бродолом због тога што није било потребних инструмената за бушење гвозђа, што још није постојало завариваче. Не треба мислити да се у данашњим условима нешто слично не би могло догодити. То само потврђује стару истину да сваки проналазач мора да узме у обзир техничке могућности остварења свог пројекта.

Тек 1784. године, увевши у своју конструкцију читав низ коректура, проналазач је створио модел парне машине који је могао практично да се употреби.

Године 1826. у Енглеској је већ било 1.500 Ватових парних машина.

ТАЈНЕ ИНДИЈСКОГ ОКЕАНА

Године 1957. један совјетски брод који је са Цејлона пловно према Аденском заливу, наишао је на огромну количину угинуле рибе која је плувала на површини од 200.000 квадратних километара. Укупна тежина те рибе равна је годишњем индустријском улову рибе на читавом свету. Узрок овом масовном помору рибе није утврђен.

струја чија брзина износи 30 километара у 24 часа.

Подводним фотографисањем научници су успели да у Индијском океану открију планински ланац Карлсберг који, судећи по свему, представља део једног непрекидног планинског ланца дугачког 64 хиљаде километара који повезује океане наше планете.

ТУРИСТИЧКИ САВЕТ ОД ПРЕ 2.000 ГОД.

Индијски океан једини је на нашој планети изнад којег се правац доминантних ветрова — северисточних и југозападних монсуна — мења два пута годишње, а као последица тога мења се и правац океанских струја.

Још пре 2.000 година управљачи и филозофи појединих земаља водили су рачуна о понашању својих суграђана који су као емисари или трговци одлазили у друге др-

жаве. У својој књизи „Ли Ги“ конфучијански мислилац Цонг Ци има један пасус који би сваки данашњи туриста могао да прими као да је за њега и његове колеге туристе јуче написан: „Када отмен човек дође у страну земљу он неће говорити о стварима које се тамо у разговорима избегавају. Неће прекршити ниједну њихову забрану. Неће се облачити у шарену одећу. Неће водити разговоре који могу да доведу до опасности. Значи: радије једноставно него разметљиво, радије премало него превише“.

КАЏЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ВИНО И АТОМСКА БОМБА

Догађа се, понекад, да озбиљни људи покушавају да реше проблем тамо где — проблема нема. Мемоарска литература о прошлом рату пружа нам много таквих занимљивих случајева.

Пред крај другог светског рата Американци су организовали такозвану „Мисију алсос“, која је добила задатак: да наступа тик иза инвазио-них савезничких снага и најтачније што је могуће открива и јавља докле су Немци доспели у изради атомске бомбе. „Мисија“ је била у вези с веома утицајним лич-

ности у Вашингтону које је, као каква мора, стално мучила мисао: Хитлер само што није употребио своје „тајно оружје“. А — чему се заваравати, — то оружје је атомска бомба. Данас се са сигурношћу зна да су америчке сумње биле неосноване али у време „Мисије алсос“ могли су постојати разлози да се не заборавља народна изрека „У страха су велике очи“.

Према плану разрађеном у Вашингтону, „Мисија алсос“ била је дужна да чим се прекину војне акције у рејону Рајне, добави узорке воде из ове реке. Можда ће се у њој наћи радиоактивних примеса. Чланови мисије добавили су воду још под непријатељском ватром. Боце су биле брижљиво запечатене и спремљене за слање у Вашингтон. Неки мајор, члан мисије, желећи да својим друговима који су остали у Америци, причини радост, уз боце с водом послао је и једну бутељу неког изврсног француског вина на чијој је етикети написао: „Проверите и њену активност“. Остали чланови „мисије“ одобрили су ову мајорову добронамерну шалу.

Међутим, после неколико дана из Вашингтона је стигла радио порука са ознаком „крајње поверљиво“ која је

КАСНО ПО ПОДНЕ, ДВА КОЃАНИКА СТИГЛА СУ НА ДОМАК ОРЕЊБУРГА.

ДОЛАЗИТЕ ИЗ БЈЕЛОГОРСКА? ОХ! ГЕНЕРАЛУ ЋЕ БИТИ ДРАГО ДА ВАС ПРИМИ. ПРОНОСЕ СЕ ЛОШЕ ВЕСТИ...

ГОРЕ НЕ МОГУ БИТИ! И ТО НИСУ САМО ВЕСТИ, БЕК СТВАРНОСТ!

МЛАДИ ОФИЦИР НАШАО ЈЕ ГЕНЕРАЛА КАРЛОВИКА У ВРТУ.

ПЕТРЕ АНДРЕЈИКУ, ДРАГО МИ ЈЕ ШТО ТЕ ВИДИМ. ИЗГЛЕДА ДА СЕ ОНАЈ РАЗБОЈНИК МУВА НЕГДЕ ОКО БЈЕЛОГОРСКА. НАДАМ СЕ ДА СТЕ ГА НАУЧИЛИ ПАМЕТИ! А КАКО СУ СТАРИ МИРОНОВ И ЊЕГОВА ЖЕНА?

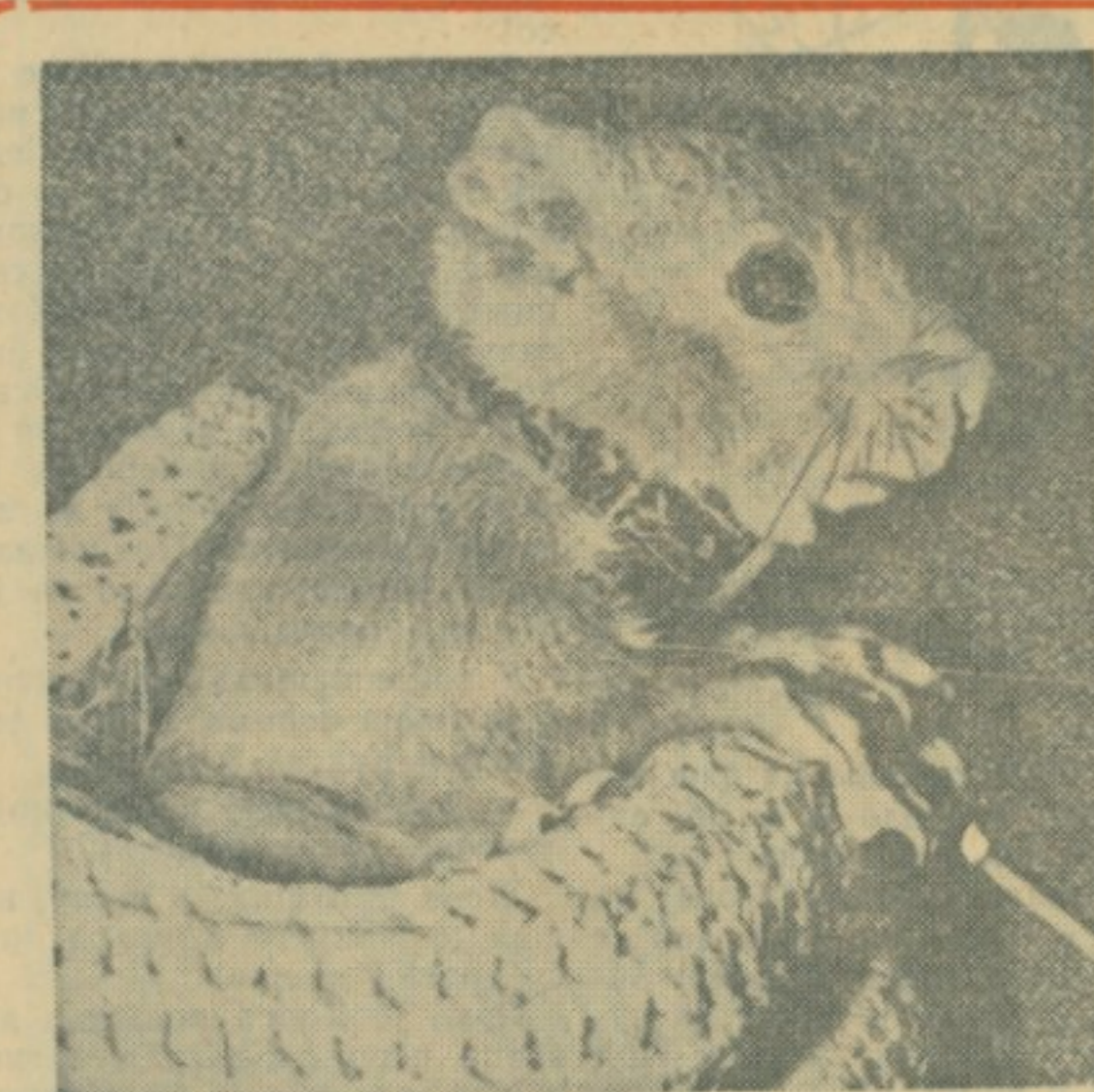
ПУГАЧЕВ ЈЕ ЗАУЗЕО ТВРЂАВУ. КАПЕТАН МИРОНОВ ЈЕ ОБЕШЕН, ЊЕГОВА ЖЕНА ИСЕЧЕНА САБЉАМА... А ШВАБРИН ЈЕ ПРЕШАО НА СТРАНУ ПОВУЊЕНИКА!

РЪАВО... ВРАЉ РЪАВО!

КОЛИКО ЋЕТЕ ЉУДИ ПОСЛАТИ ДА ПОНОВО ЗАУЗМУ БЈЕЛОГОРСК?

ПОЛАКО, ПЕТРЕ АНДРЕЈИКУ! НЕ ДОНОСИ СЕ ТЕК ТАКО ЈЕДНА ТАКО ВАЖНА ОДЛУКА! ИДИ СЕ ОДМОРИ... А ЈА КУ ЗА ВЕЧЕРАС ДА САЗОВЕМ РАТНО ВЕКЕ!

НАВИЈАЧ

Ова мала веверица зва на „Минет“ има једну страст: да присуствује кошаркашким сусретима. Она не губи из вида лоп-

ту и кад је кош постигнут она тапше шапцима. Њен господар М. Арлот из Није узхватио је живу у шуми.

У раном средњем веку сви људи који су желели да буду уважавани носили су браде. Тек 1143. године француски краљ Луј VII обријао је браду после једног сукоба с папом, по његовом наређењу. Ово се затим прихватило као мода и одржало се све до XVI века. Традицију су први прекинули папа Јулије II и Карло V, шпански краљ и немачки цар. Француски краљ Франсоа I пустио је браду да би прикрио један ожиљак на образу. Ласкавци су наравно сложено пошли за примером са тако високог места.

Почетком 1535. године париски парламент је прописао да нико осим племића, официра и војних лица не сме носити браду. Наређење су послушали само судије из мањих судова, а државни саветници и известиоци у државном савету оглушили су се о њега. На захтев парламента забрањено је 1540. године и адвокатима да носе браде.

Ни ово поновно наређење више судије и адвокати нису поштовали све док око средине XVIII века брада није почела да излази из моде.

Државни канцелар Француске Летелје и председник

СВАЂЕ ОКО БРАДЕ

суда Ламоањо изазвали су велико узбуђење када су обријали браду и оставили само бркове. Мода великих перика под Лујем XVI искључила је потпуно браду, а уместо ње појавиле су се крагне и лепршаве кравате. Луј XV и Луј XVI носили су кратке перике или напудровану косу.

Такве фризуре као и други помодни обичаји нису одолели Револуцији од 1789. Један конзулски пропис заувек је регулисао одело које ће носити високи званичници и судије. То је била вуњена затворена тога са широким рукавима, машина од бе-

лог пласираног батиста, црна капа, дугачка и коврџава коса.

Закони су вековима, упркос сталном настојању мушкараца да пуштају браде, забрањивали ношење дугачких маља по лицу као ружа; знак мушке таштине. Француска Касација је 1844. године стала чак на становиште да судови могу адвокатима забранити ношење бркова ако нису у складу са званичном униформом. Међутим, три адвоката су у то време носили чак и браде мада су их редовно кажњавали због недисциплине.

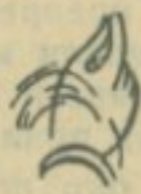
Питање брада и бркова поново је искрсло под Другим царством. Неки адвокати су се у знак опозиције појављивали пред судом са брковима и ови су тражили изачина да их принуде да се обрију. Међутим, већина њих су истовремено били чланови грађанске милиције која је обавезно тражила ношење бркова. Тако су се судови „помирли са адвокатским брковима“.

КАКО ГОВОРЕ ИТАЛИЈАНИ

руке уз дубок уздах, али то је већ арго.

Ако сте ушли на перон а немате новца да платите но-

сача саставите кажипрст и па лад десне руке док су вам други прсти савијени. Затим олабављену шаку лако окрените са дланом нагоре и — носач ће разумети да немате пара.

Али, он ће онда ставити свој палец иза секутића и бр-

чо ће га отргнути напоље. То ће на италијанском значити: „Могли бисте баш и да потражите!“

Ако хоћете, можете и да му одговорите: „Море батали!“ — на тај начин што ћете истурену браду, уз кривљење доње усне, прстима десне руке савијеним под правим углом, почешкати неко-

лико пута. Ако носач подигне руку и стисне палицу — жели да вам каже: „Бићу вас!“ Боље је онда да одмах десну руку ставите у џеп и из њега извадите новчиће неке стране монете, које треба за сваки случај да имате. Пружите руку и покажите му их — неспоразум ће се окончати пријатељски!

Ако се возите аутомобилом и наред улице се мало „зачакате“ са аутобусом, кон-

дуктер ће провући главу и стиснутим прстима окренути

нагоре почеве да замахује ка вама и ка себи, што значи: Шта то радиш! Ваш шофер таксија ће учинити то исто само много брже: Шта хоћеш, губи се!

Кондуктери и шофери кола која су застала иза вас почеће сви да прете рукама а полицајац иза угла улице уплешће прсте на својим ру-

кама, испред срца, и покренуће их од доле на више као да каже: Молим не расправљајте се наред улице!

У том тренутку ваш шофер већ је толико бесан да више не уме да говори. Зато ће са мо подићи руку устима да би

угризео кажипрст, што значи: Немам више речи!

Кондуктер аутобуса превуће палцем по образу одо-

зго наниже чиме жели да каже: Ја ћу те добро окренути!

Полицајац ће љутито дунути у пиштаљку и аутобус, и сви за њим, мораће да крену. Ваш шофер ће се окренути ка вама и састављајући полако, водоравно, два кажипр-

ста објасниће вам: Кондуктер аутобуса је треснуо у нас! Ако желите да ућукате на шег шофера ви га ухватите за обе руке и не допустите му да их покрене.

Наравно има још много обичних разговора о прошлости, будућности и из давне прошлости, али за почетак ће и ово бити сасвим довољно.

Проведите недељу дана у Риму и руке ће вам постати сасвим гнпке услед сталног једења шпагета.

ДАШЧИЦЕ ИСУШУЈУ ЗЕМЉУ

Дуге порозне даске биће постављене у глиб код Анверса у Белгији да би се њима исушило тло и припремило за обрађивање. Састављене од безброј танких дрве-

них листића приљубљених једни уз друге ове даске ће омогућавати да се вода слива низ њих и залази у дубље слојеве, и на тај начин ће се површина земље исушити.

Ойеј о кули у Пизи

Према речима италијанског професора Ливија Тревијана кули у Пизи прети опасност да се сваког часа сруши. Она се сваке године нагиње на једну страну где терен трпи притисак од 10 килограма на један квадратни сантиметар, иако он у ствари може да издржи само 0,7—0,8 кг на квадратни сантиметар.

Пажљиви посматрач, новинар хумориста уочио је неколико општих гестова заједничких за све Италијане

Ако умете да пишете — умете и да цртате. Ако умете да крећете рукама — умете и да говорите италијански. Уколико идете северније у Италију људи се све више слежу рукама да би изразили оно што желе да кажу. У извесним крајевима, у Риму на пример, руке готово потпуно замењују говор.

Приказано вам неколико уобичајених „фраза“ које ће олакшати ваш боравак у Риму. Ако добро научите неће вам претити опасност да вас не разумеју.

Прво што треба да знате да „кажете“ јесте — „Ја сам гладан“. Рећи ћете то лако: десну руку са састављеним и

исправљеним прстима ставите на стомак и полако ћете га попречно гладити. То је чист италијански језик! Можете ово учинити и са две

руке. Ако се возите аутомобилом и наред улице се мало „зачакате“ са аутобусом, кон-

дуктер ће провући главу и стиснутим прстима окренути

ВИКТОРИО ИЗ ПЛЕМЕНА АПАЧА

Смрт Кочиза донела је само кратко примирје. Његови млади ратници нису се још разоружали и о њима су причале славопојке, нарочито о једном, најдивљижем и најпознатијем, по имену Викторио. Из Ојо Калијенте он је 1875. године са преживелим мескалеросима побегло. Да

али против кога? Апачи су били неухватљиви. Викторио и његови људи, опкољени од многобројнијег непријатеља, задавали су ипак тешке губитке. Приморан да растури своје људе Викторио је једног дана затворен са неколико својих бораца између две хиљаде коњаника-земљо-

би непријатељ доказао његову кривицу осудио га је без доказа на смрт. Али он није чекао да га прогоне као дивљу звер: постао је он њима непријатељ. Ускоро му се придружило 2.000 Чиричуа из Сан Карлоса. Жалбе су пристизале са свих страна: земљораднике Аризоне су напали у свом утврђеном граду некакви демони приспели не зна се одакле који су плачкали, палили, убијали и ишчезавали пре него што је могао да им се пружи ма каква отпор.

Стигло је знатно појачање

радника и неколико стотина пешака. Али он им је измакао из руку, прешао границу и отпочео нову крваву борбу на другој страни. Тај страховити отпор трајао је пет година. У једној заседи кад је 400 жена и деце бранио са свега стотинак својих ратника, изненађен је ноћу од стране Мексиканца и федералних. Били су исцрпљени већ сву своју муницију кад су их позвали да се предаду. Они су ипак одбили. Сав у ранама Викторио је умро са пушком у руци октобра 1880. године.

ПО РОМАНУ ЖИЛ ВЕРНА ПРАВ О ОСУЂЕН ЦРТА Н. КРУЉЕВИЋ

ТАЈНА НЕСТАЛИХ СЕФОВА НА НИЧИЈОЈ ЗЕМЉИ

У сефовима — апаратура за шифрирање

Ноћу уочи 4. фебруара 1945. године из 28. америчке пешадијске дивизије која је била стационирана у градињу Колмару на Рајни, нестао је специјални аутомобил на коме се, у три масивна сефа, налазила тајна апаратура за шифровање — „Сигаба“. Ова апаратура коришћена је за одашивање шифрованих обавештења која су путем радио-веза упућивана вишим штабовима војске и морнарице. Истом апаратом и шифром служила се и влада Сједињених Америчких Држава, па чак и њен председник.

Нестанак сефова изазвао је не само запрепаштење, већ и најдубљу забринутост. Ако би се „Сигаба“ нашла у рукама непријатеља, Немци ће моћи да дешифрирају све „уловљене“ планове намераваних ратних операција, дознаће о планираним наступима савезничке армије и моћи ће да предузму одговарајуће против-мере.

Паника је захватила највише кругове америчке војске. Стручњаци-криптографи одмах су се дали на израду нових система шифара, из Вашингтона су били послани највиши официри из службе за везу да би се ставили на распоредање команданту дивизије, а генералу Ајзенхауеру свакодневно је подношен извештај о току истраге и потраге за „Сигабом“. Трагање је било поверено највећим стручњацима америчке и француске контраобавештајне службе.

Дани су пролазили и то чак-замајак обавештајне службе завртео се пуним замахом. Било је искоришћено све што се могло користити

сте наде! — одговарали су им искусни контра-обавештајци и наводили као доказ то да је на једном друму у околини била нађена приколица украдених кола. Али, у њој се нису налазили сефови.

По потрага је добила огромне размере и обухватила је не само Француску, где се случај догодио, већ и Белгију и Луксембург. Ништа није вредело — „Сигаба“ као да је пропала у воду. Она се, у ствари, и налазила у води. Ме сец и по дана после тајанствене ног нестанка апаратуре за шифровање, француска служба безбедности нашла је два се

фа у околини варошице Селестата, недалеко од Колмара, на обали бурне речице Гисенг. Одмах се помислило да би трећи сеф могао да се налази у води. Приступило се претраживању реке. Најзад, на 600 метара од моста што води преко реке, у води је пронађен и трећи сеф.

Каснија истрага је показала да немачка обавештајна служба није имала никакве везе с крађом аутомобила и сефова. Да је потрага пошла путем обичне аутомобилске инспекције, можда би била избегнута сва узбуђења и све стрепње.

А ево шта се догодило. Ноћу уочи 4. фебруара два наредника који су чували аутомобил напустили су стражарско место и отишли на починак. Случај је хтео да је у исто време једном француском војном шоферу, у том истом граду Колмару, неко украо камион. Он је одмах решио да надокнади штету и да „реквирира“ амерички теретни аутомобил који нико није чувао. Изашавши из града Француз је у украденим колима открио сефове. Бојећи се да га не окриве за крађу тајних докумената — јер шта би се друго у сефовима могло налазити? — он је с моста бацно сефове у реку Гисенг.

Извиђачи 5. дивизије су већ били извршили оно што се те ноћи тражило од њих: изблиза су осмотрили бодљикаву жицу испред немачких ровова, извидели положај препреке, њену јачину, сазнали какав је начин одбране и који су најповољнији прилази.

Негде око поноћи, тек што су с прикупљеним подацима кренули назад, почело је тамо негде иза препреке, у немачким рововима, необично комешање, као кад се још бујовна водска спрема за покрет. Старшина извиђача, десетар Петронијевић, застало је да ослушне шта се то збива. Постадо му је јасно да Немци намеравају у главо доба, после поноћи, када се најмање очекује, да изврше напад на положај дивизије.

Десетар се нашао у недолуми. Да похита у једлину било би, свакако, најлакше. Али док стигне тамо и обавести своје о томе шта спремају Немци, биће можда већ касно. И — донео је одлуку да сам, са својом десетином, осујети намеру непријатеља. Био је свестан да су могућности десеторнице сасвим ограничене, али је рачунао на изненађење. Повукао је извиђаче на ивицу њиве под кукурузом и тамо, на ничијој земљи, где се то никако не предвиђа и не чини, поставио заседу.

Немци су у неко доба

нагризли кроз пролаз. Ишли су право на извиђаче, који су већ били спремили оружје и бомбе. Корачали су слободно, у збијеном поретку, јер се после изласка из уског пролаза нису могли још развити у растресити строј, нити је то, сматрали су, било потребно.

Када се леза немачког строја почела нагло ширити, на њих се изненада, из непосредне близине, сручила густа ватра. Били су просто ошамућени. Многи из првих редова су попали. Други су у нереду појурили назад кроз узан пролаз

у препрекама, не слутећи да се повлаче пред само десеторицом извиђача.

Користећи се забуном која је настала извиђачи су се после неколико рафала и пушчаних плотуна вратили у своју јединицу.

ЗА ПОЗНАВАОЦЕ ПЕЦАЊА

Ови симпатични ловци немају баш задовољан израз лица. Зашто? Зато што сваки од њих полаже право на ову велику штуку. Међутим, само један од њих ју је заиста уловио. Посматрајте један минут и, ако сте добар познаваца спортског риболова, мо-

жда ћете моћи да кажете који је то од њих и зашто баш он.

То је други пецач зато што он једини има штап од трске који може да се продужава и дугачки најлонски конац са вештачким покретним мамцем.

Оригинално удружење

У граду Барселони, у Шпанији основано је једно заиста оригинално удружење

чији је једини циљ да у своје редове сврста као чланове познате личности из политичког, друштвеног, културног и спортског света. Чланови морају да испуњавају само један услов: њихово презиме мора да буде неке биљке. Фудбалске звезде Маслија и Главичаста Салата, филмски продуцент Јабука, телевизијске звезде Бадем и Винова Лоца, као и тореадор Каранфил, већ су се учланили у ово удружење.

Хемијско кошење траве

На ивицама белема крај река и зеленим појасевима дуж широких алеја трава се у току једне године мора више пута косити. Оштра свеже покосена трава није пријатна, а уз то свако кошење стаје прилично.

Према тврђењу једне немачке фирме из Франкфурта, један њихов препарат за запрашивање замениће у најскоријој будућности — кошење. Овај препарат зауставиће раст трава, и то у току неколико месеци, док на друге биљке, чак и ако на њих падне, не утиче штетно. Међутим, ово хемијско средство не сме се употребљавати за прскање његованих енглеских травњака.

МЕТАЛНИ »ПРОНАЛАЗАЧ«

Огромне гомале златног и сребрног новца, прстење, буре, кључићи од драгоцених метала и друге металне ствари су само један део онога што је пропало у песак на свим америчким плажама. Међутим, недавно је пронађена једна справа помоћу које могу све те скупоцене ствари да се пронађу: то је метални детектор сличан ономе којим су после рата пронађене мине. На свим америчким пла-

жама овај детектор стоји при руци и њиме се зачас сам не сак разгрне на месту где је ствар изгубљена.

Највећа пећинска „соба“

Највећа позната природна пећинска просторија у свету, како неки мисле, налази се у САД. Ова природна „соба“ дугачка је близу 500 метара, висока око 100 и толико исто широка.

Двоспратно језеро

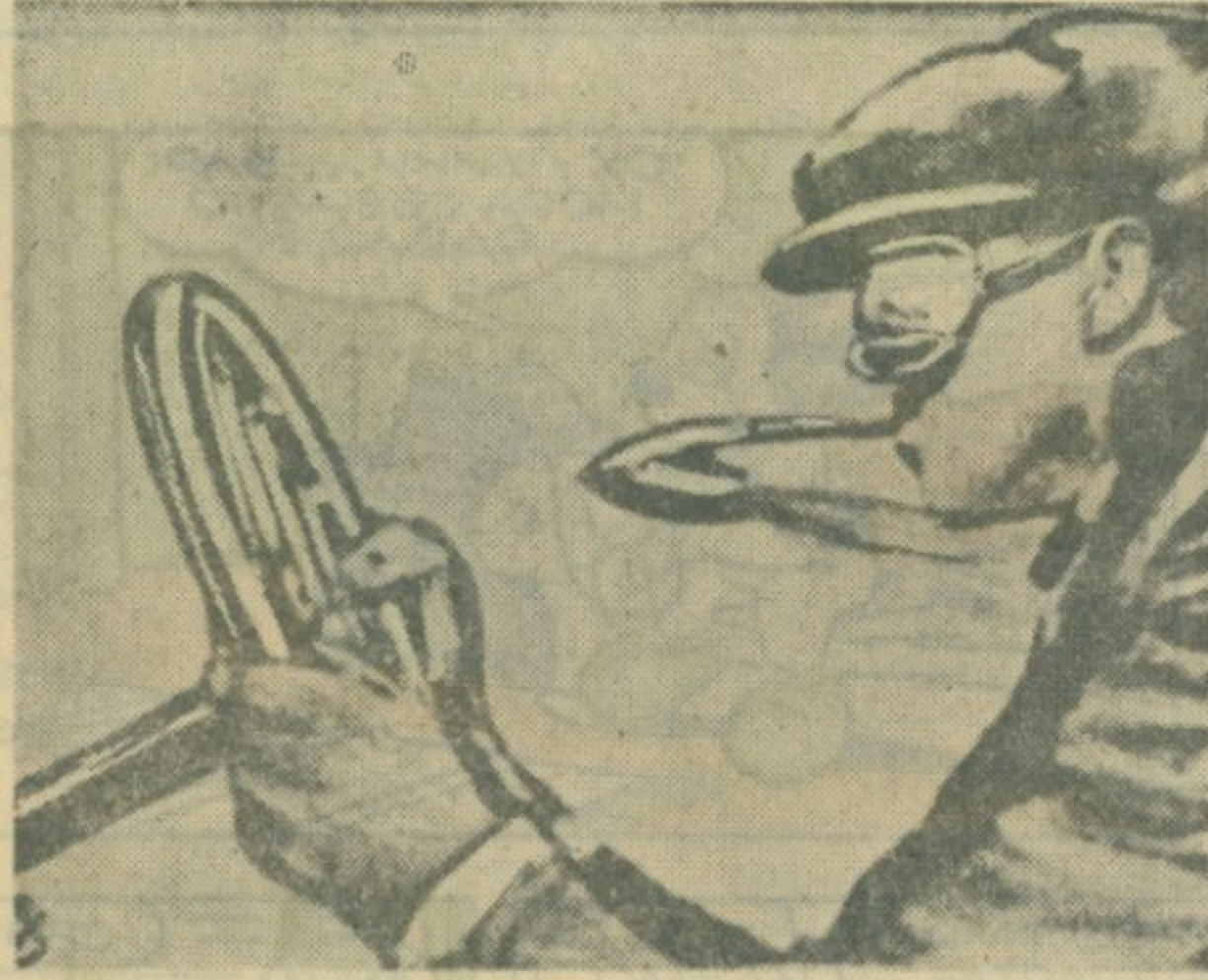
Испод дна језера Севан у Арменији, геолог Назариан је открио друго језеро, потпуно под првим, на дубини 300 метара од нивоа тла. Његова површина износи око 700 квадратних метара.

Нови филтер

Хирушка маска на чијем филтру остаје 99% микроорганизама уместо само 10% као до сада — почеће да се употребљава у америчким болницама. Маска је направљена од слоја веома танких стаклених влакана кроз који пролази слаби електрични ток који упија бактерије на које покушавају да прођу кроз филтер.

За ваше ципеле

Један проналазач ће ускоро почети да производи калупе који ће истовремено и сушити ваше ципеле када се овлаже после ходања по киши или снегу. Калупи су шупљи и у њима кружи загрејана вода. Треба само ставити калупе у ципеле влажне од кише и кожа ће се не само исправити него и постепено сушити без икаквог оштећења. Овај начин сушења одговара и најлакшеузимајућим ципелама као и грубој кожи чија је замишљена за лов.

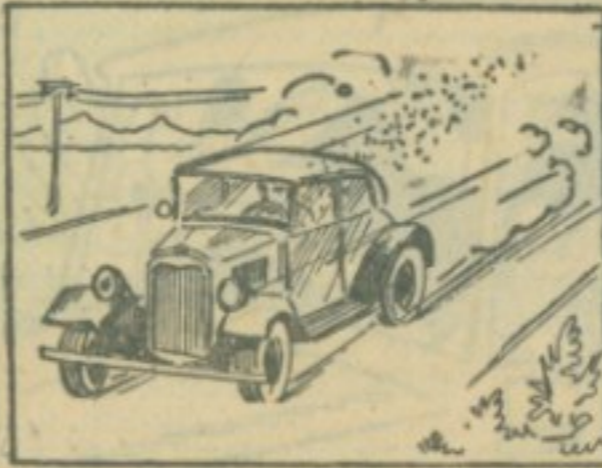
НАРОЧИТА ЛУЛА

Нови модел луле је заиста оригиналан. Прављен је за оне који се не одричу пушења чак и када возе кола. Глава луле је окренута у страну и дим ће ићи уназад али тако да ни неће ни дим неће сметати онима који седе иза возача.

Најтежа беба

Највећа беба рођена у Канади била је тешка 10,680 килограма а њена мајка Ана Баро пореклом из Нове Шкотске била је висока 2,29 метара. Највиши човек овог века, досада, био је неки Роберт Вадлоу из Менестија у Мичигену са 2,68 метара и умро је у 22. години пред сам рат.

Трка због крилате краљице

Лондонски трговац Џек Монта имао је недавно несвакидашњи, узбудљив и опасан доживљај. У рекордном времену, брзином која је била неупоредиво већа од дозвољене, Монта је превалио пут од једног провинцијског града до Лондона успевши да га саобраћајна полиција не заустави и не казни. Разлог оволикој журби је необичан: гонио га је рој пчела.

Више од 50 километара јурио је Монта праћен пчелама у ступу и зауставио се тек пред једном кафаном у предграђу Лондона у коју је улетео као без даха не стигавши чак ни да затвори врата на својим колима. Пошто се освешто хладним напитком, обратио се гостима за савет: како да опет уђе у свој аутомобил који је био просто опседнут пчелама? Један одгајивач пчела кога је позвао саобраћајца, одмах се снашао: испод блатобрана левог задњег точка одстрио је матицу која се ту била завукала и за којом је кренуо читав њен рој и ставио је у кошницу коју је донео са собом.

Мармозет

Мармозет је мали мајмун тропске Америке из фамилије Hapalidae или Mididae. Тежа је свега око 200 грама, а реп му је дугачак близу 30 сантиметара.

Јестиве мишчице да...

... сибушни канадски дугорепи пољски миш може да прескочи у хоризонталном правцу близу један и по метра.

тар. Међутим, афрички дугоноги скоцимиш може да скочи у даљ метар и осамдесет центиметара.

... први човеков контакт с Месецем успостављен је помоћу радија 8. новембра 1951. године када су из Сједињених Америчких Др

жава били послати на Месец први сложени сигнал који су се одбили о његову површину и вратили на Земљу.

... све до половине прошлог века и код нас, а и у другим књижевностима, био је обичај да се при преводима, нарочито при преписима, не назначује писац преведеног дела, већ само преводилац.

... у току једне године (узет је просек за последњих десет година) Американци потро-

ше за жвакаћу гуму 230 милиона долара, а за разне лосионе и препарате за раширење косе 130 милиона.

... најстарији амбари познати код нас потичу још с почетка млађег каменог доба које је у нашим крајевима владало око 3000. до 2500. године пре наше ере. Ови амбари нађени су у околини Суботице а направљени су од земље.

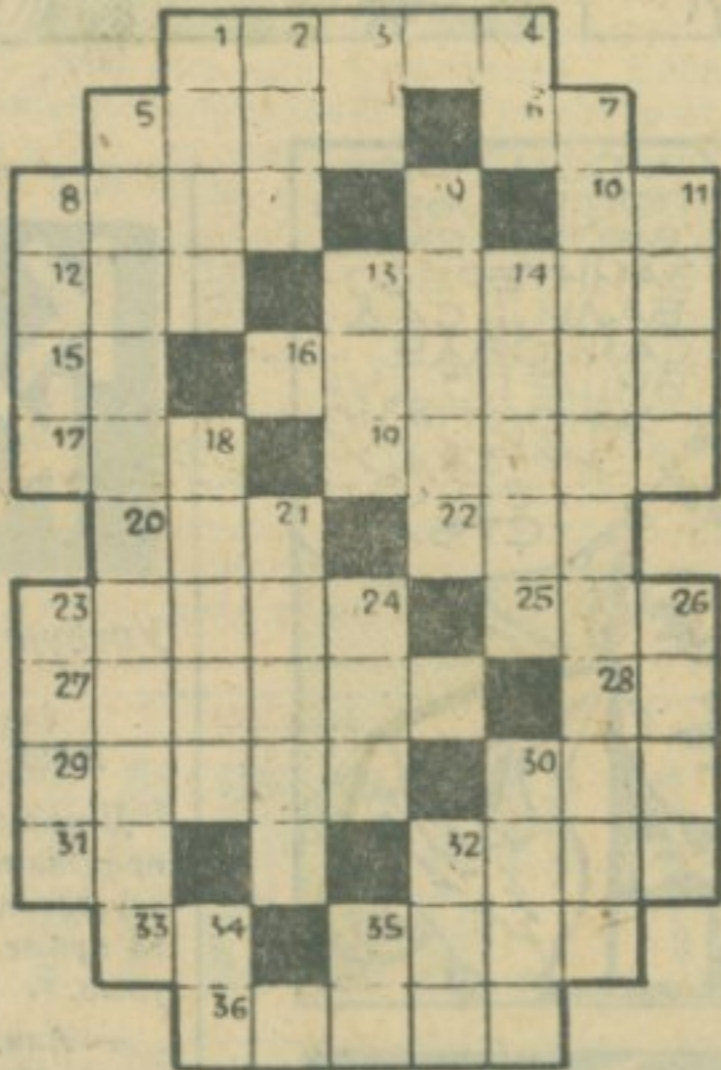
... израз „бели угљ“ за снагу воде први је употребио Бержез, власник фабрике папира, када је 1867. године у месту Лансеју, у Француским Аल्पима, један водопад висок преко 20 метара био подешен за производњу погонске снаге у његовој фабрици. На светској изложби у Паризу 1889. године Бержез је званично

предложио да се изразом „бели угљ“ означава хидроенергија стављена у службу индустрије.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) врста дрвета; 5) комедија В. Нушића; 6) слово латинице; 8) гас без боје и мириса; 10) мера за површину; 12) место на Црногорском приморју; 13) река поворница у Далмацији; 15) слово латинице; 16) држава у Северној Америци; 17) острво на Јадрану; 19) цветни прах; 20) наша планина; 22) личност из индијског епоса „Махабхарата“; 23) листић спортске проглазе; 25) бања у Белгији; 27) врста експлозива; 28) упитна речца; 29) драма од Црњанског; 30) туга; 31) злато (франц.); 32) грчко слово; 33) спев; 35) предворје; 36) опера од Пучинија.

Усправно: 1) острво на Јадрану; 2) љут корен; 3) коњ; 4) показна заменица; 5) једно Хемијско гвеево дело; 7) град у Аргентини; 8) француски револуционар (18. в.); 9) опера од Маснеа; 11) француски војсковођа; 13) једно од Западнокаролинских острва; 14) град у САД; 18) енглески филозоф (17. в.); 21) француски књижевник (19. в.); 23) прилог за начин; 24) билијарски штап; 26) опера од Вердија; 30) један четинар; 32) водопад; 34) хемијски знак за платину; 35) првак.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) убрис; 5) хром; 6) еф; 8) Дима; 10) рт; 12) аба; 13) Шилер; 15) бе; 16) широко; 17) Ард; 19) буква; 20) Ниш; 22) све; 23) Рабар; 25) Енс; 27) ацетон; 28) це; 29) чиков; 30) дин; 31) ал; 32) соја; 33) ас; 35) „Куга“; 36) марка.

Усправно: 1) урма; 2) боа; 3) Р(авел) М(орис); 4) се; 5) хибернација; 7) фреквенција; 8) Даба; 11) Троя; 13) шиб; 14) локве; 18) Либек; 21) Шатор; 23) Рача; 24) ров; 26) Сена; 30) дога; 32) Сук; 34) С(имо) М(атавуљ); 35) кр.

ЛИЛПУТАНСКИ АУТОМОБИЛ

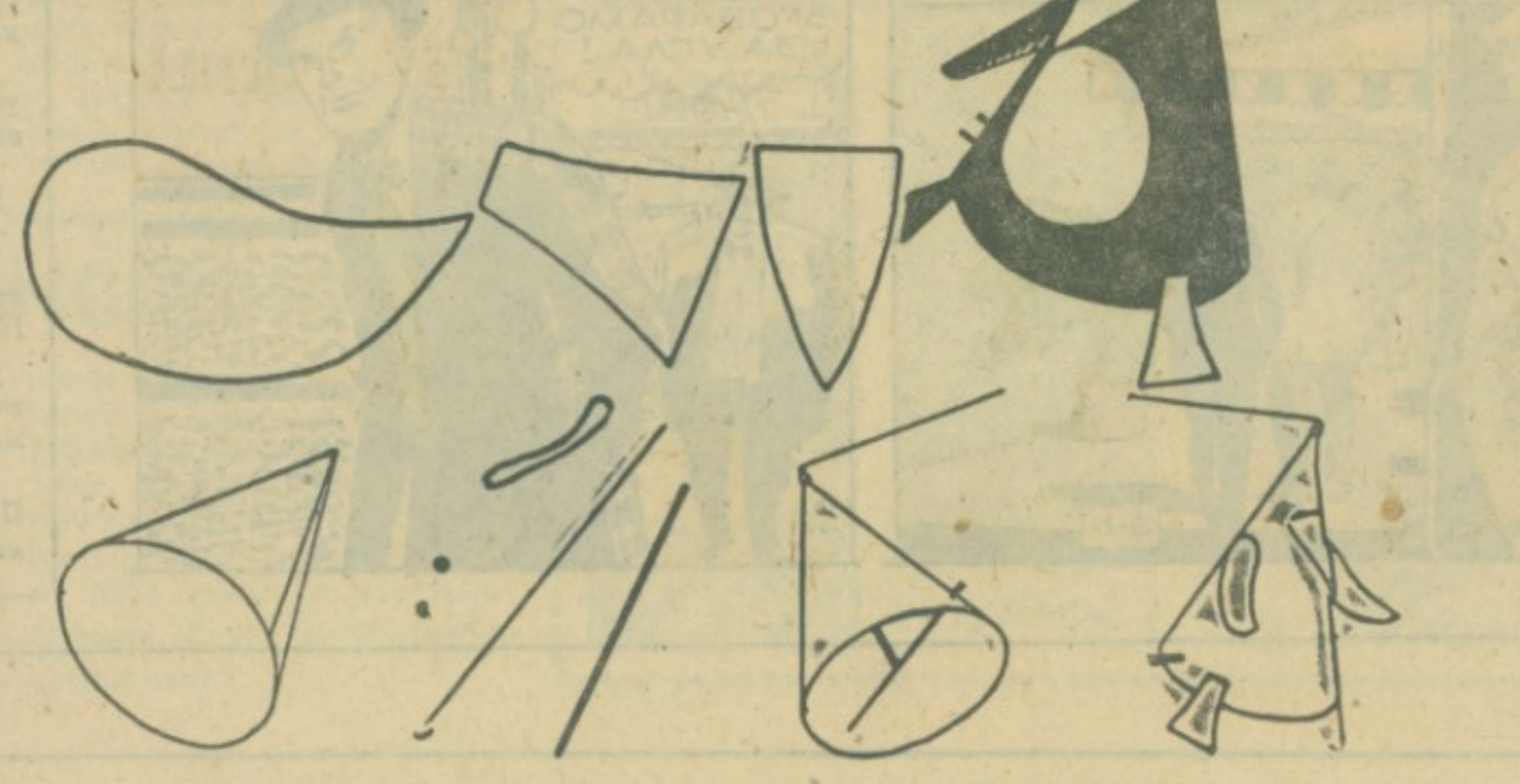
За рођендан принцу Олафу Шведском краљица Александра је поклонила овај мали аутомобил који има електрични аутоматски федер и није само проста играчка. Приликом опита се видело да он мо

же да кружи кроз читав град лако као нека велика и снажна кола. Наша фотографија приказује трговца када је дошао да испоручи мали поклон.

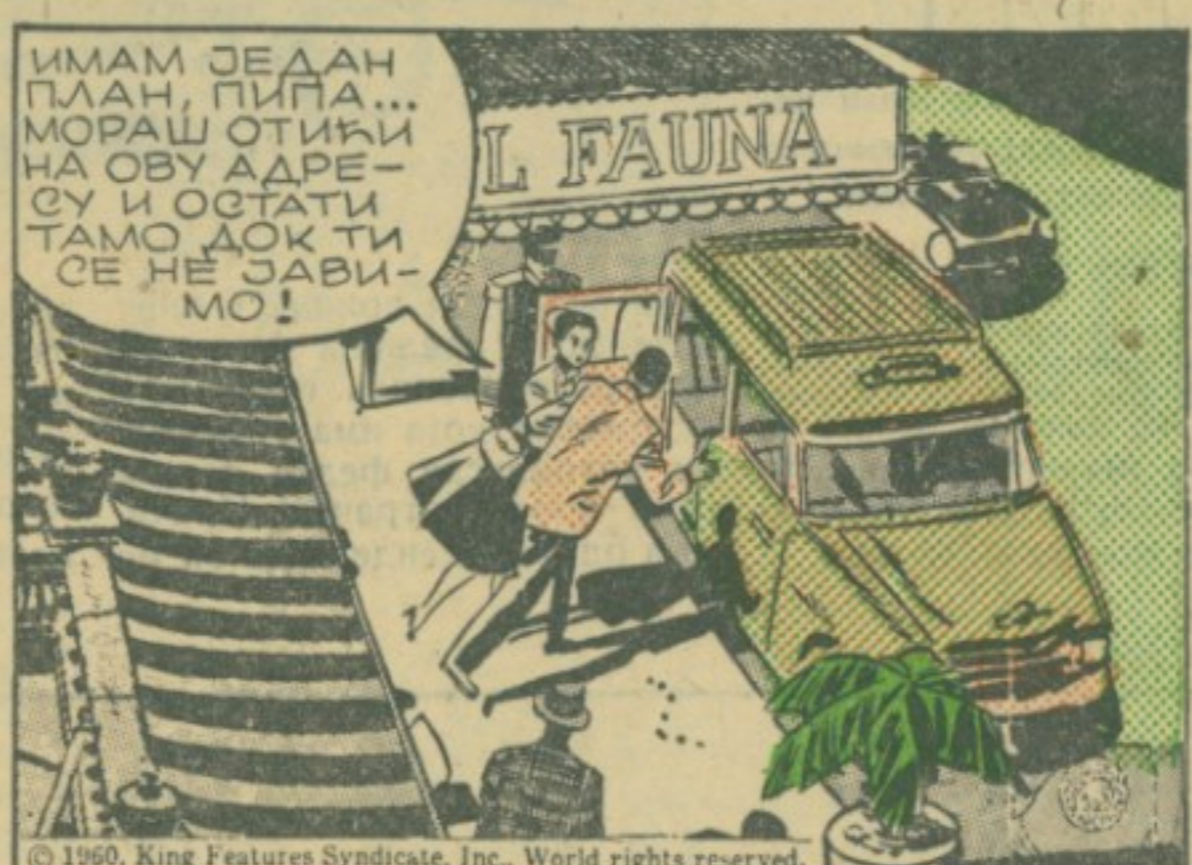
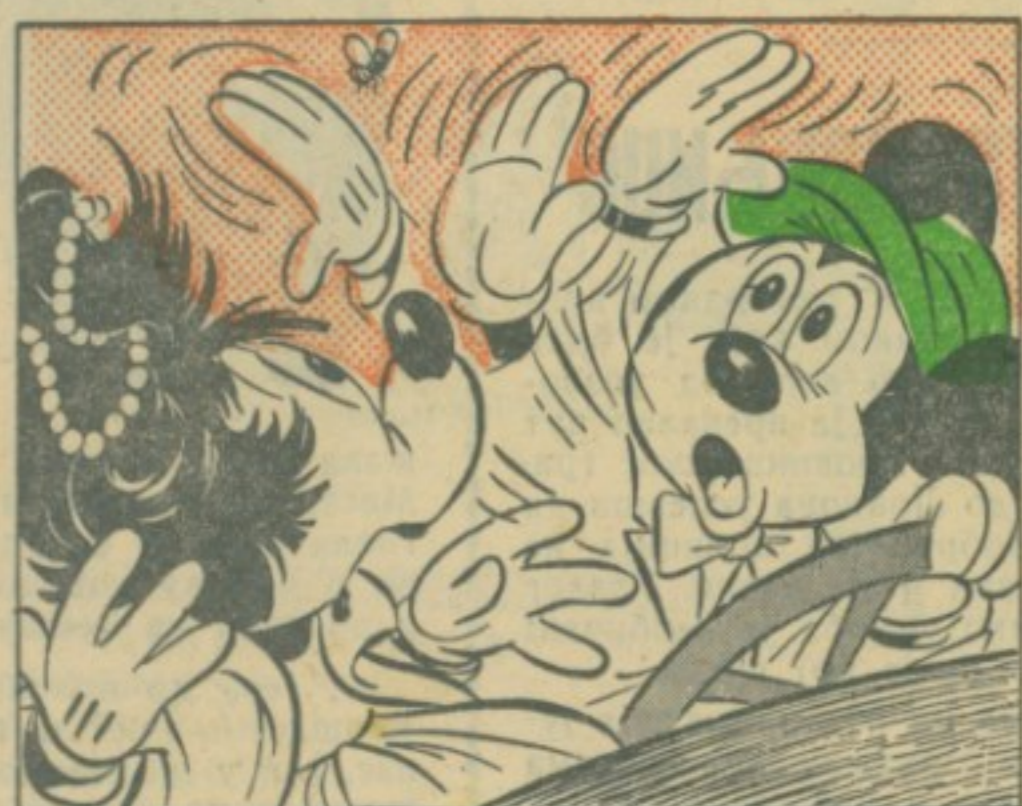
НАПРАВИ САМ

Ако никад нисте имали малог пингвина ево вам лепог Алфонса. Нека буде сигурна ваша мама да њему неће требати рибе за свакодневни обед јер је направљен од хартије и да би се покретао, потребан му је само ластич. Ево како:

МАЛИ АЛФОНС

Купа од хартије (полукруг са полупречником од 15 сантиметара савијен и залепљен) биће Алфонсово тело (основа треба да има 11 см у пречнику). Тајна његовог покретања састоји се само у: жици од 12 см, и другој од 17 см нешто мало тањој чији је крај савијен, једне гумице и две перле. Провуците на један сантиметар од основе купе жицу од 12 см пошто сте претходно на њу навукли гумицу. Кукицом од друге жице од 17 см закаче ластич у самом телу Алфонса и жицу провуците кроз врх купе; навуците горе две перле и савијте жицу да стоји као дршка. Окрените је у круг неколико пута да бисте завезали ластич који држи кукица. Кад Алфонса поставите на сто ластич ће се одвртети, ручица ће горе да се окрене као пропелер а мали трапавак ће да хода. Према сликама саставите делове: ноге, крила, кљуна и на крају обете Алфонса — не заборавајући да му трбух мора бити бело!

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

БАШ ЈЕ ДОСАДАН

Шилја је као ауто-стопер подигао плац и када су се зауставила једна кола да га приме он је сав срећан ушао.

— Али, како ћете да се вратите? — започео разговор возач тек да нешто пита.
— Ако дозволите — обрадова се Шилја — ја ћу вас сачекати где хоћете!

ЈАДНИК

Судија испитује Шилју који је ухваћен приликом трећег обијања радње:
— Не разумем зашто сте три ноћи узастопце обијали исту радњу?!
— Да вам објасним — умирује га Шилја. — Прве ноћи сам узео једну хаљину за Белку, а две друге вечери сам морао хаљину да замењујем.

ДОБАР ОДГОВОР

— Господине, — пита контролор Шилју, — зашто сте сели у купе прве класе, кад имате карту за другу?
— Зато што су седница удобнија, — мирно одговори Шилја.

ДОБРЕ ПРИЈАТЕЉИЦЕ

Пата и Белка седе у парку и Белка шапатом каже Пати:
— Баш бих желела да знам ко је овај човек који ме тако упорно гледа.
— Ах, он, — рече злобно Пата, — то је један антиквар.